

**PREMA SUDIONIČKOM UPRAVLJANJU
U KULTURI: PROJEKT *ZELENA KNJIŽNICA ZA ZELENI
ZAGREB* U SVJETLU SURADNJE S UDRUGAMA**

**TOWARDS PARTICIPATORY GOVERNANCE
IN CULTURE: THE GREEN LIBRARY FOR GREEN
ZAGREB PROJECT IN THE LIGHT OF COOPERATION
WITH ASSOCIATIONS**

Božica Dragaš
Knjižnice grada Zagreba
bozica.dragas@kgz.hr

Snježana Ercegovac
Knjižnice grada Zagreba
snjezana.ercegovac@kgz.hr

UDK / UDC [027.3:502/504]: 061.2
Stručni rad / Professional paper
Primljeno / Received: 30. 8. 2019.
Prihvaćeno / Accepted: 11. 10. 2019.

Sažetak

Cilj. Cilj je članka projekt *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb* Knjižnica grada Zagreba prikazati u svjetlu suradnje s udrugama, kroz prizmu sudioničkog upravljanja u kulturi.

Metodologija. U članku se daje pregled suradnje knjižnica s udrugama u kontekstu programa namijenjenih zaštiti okoliša i poticanju održivoga razvoja društva, od pilot-projekta *Zelena knjižnica*, koji se provodio 2016. godine u jednoj knjižnici mreže, do projekta *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb*, koji se aktualno provodi u dvadeset jednoj knjižnici. Pojam „zelena knjižnica“ u radu se upotrebljava isključivo u značenju knjižničnih programa i usluga usmjerenih na informiranost korisnika o održivom razvoju društva i nužnosti zaštite okoliša te stjecanja znanja i vještina u svrhu poboljšanja kvali-

tete života. Prikaz „zelenih“ programa koji su dosad ostvareni suradnjom knjižnica mreže Knjižnica grada Zagreba i udruga dan je na osnovi objavljenih radova te knjižničnih izvještaja o provedbi projekta. Projekt se provodi od 2017. godine, a s obzirom na to da je izvještajno razdoblje projekta polugodišnje, u članku se daje pregled za razdoblje od siječnja 2017. do lipnja 2019. godine.

Rezultati. Pregled dosadašnje suradnje s brojnim udrugama koje se bave zaštitom okoliša i promicanjem vrijednosti održivog razvoja društva pokazuje da se suradnja ostvarila u svim vrstama programskih sadržaja koji se provode u sklopu projekta, a razvidno je također da je suradnja s organizacijama civilnog društva, ugrađena u temelje projekta, jamstvo kvalitete i raznovrsnosti programskih sadržaja te osiguranje mogućnosti da u provedbi projekta aktivno sudjeluje što veći broj sugrađana.

Originalnost/Vrijednost. Osim što donosi prvi prikaz suradnje hrvatskih „zelenih“ knjižničnih programa s organizacijama civilnog društva, članak upućuje i na važnost poticanja i razvoja javno-civilnog partnerstva u smjeru sudioničkog upravljanja, čime se knjižnice uključuju u provedbu aktualnih nacionalnih, europskih i globalnih kulturnih politika, koje sudioničko upravljanje ističu kao temelj održivog razvoja u kulturi.

Gljučne riječi: Knjižnice grada Zagreba, narodne knjižnice, projekt Zelena knjižnica za zeleni Zagreb, sudioničko upravljanje u kulturi, suradnja knjižnica s udrugama

Abstract

Purpose. The purpose of the paper is to present the *Green Library for Green Zagreb* project in the light of cooperation with associations, from the perspective of participatory governance in culture.

Approach. The paper provides an overview of the cooperation between libraries and associations, in the context of programs aimed towards environmental protection and encouraging sustainable development, from the *Green Library* pilot project, implemented in 2016 in one library within the Zagreb City Libraries network, to the *Green Library for Green Zagreb* project, currently being conducted in 21 libraries. The term “green library” implies library programs and services aimed at informing users about sustainable development and the necessity of environmental protection as well as acquiring knowledge and skills to improve the quality of life. An overview of “green” programs realized so far through the cooperation between libraries of the Zagreb City Libraries network and various associations is based on the published papers and library reports on the conduction of the project, launched in 2017. Considering that the project reports are semi-annual, the paper explores the period from January 2017 to June 2019.

Results. The overview of cooperation with many associations that deal with environmental protection and promoting sustainable development values demonstrates that it was established in all kinds of programs within the project. It is also apparent that cooperation with civil society organizations, built in the foundations of the project,

guarantees quality and diversity of the programs and ensures that as many citizens as possible actively participate in the project.

Originality. Apart from being the first overview of cooperation between Croatian “green” library programs and civil society organizations, the paper also points to the importance of pushing public-civil partnerships towards participatory governance. Thus, libraries become involved into conducting national, European and global cultural policies which highlight participatory governance as the basis of sustainable development in culture.

Keywords: cooperation between libraries and associations, Participatory Governance in Culture, public libraries, The Green Library for Green Zagreb project, Zagreb City Libraries

1. Uvod

Suradnja ustanova u kulturi i organizacija civilnog društva u kulturnim je politikama prepoznata kao temelj demokratičnosti kulture i demokratizacije kulture, jamstvo raznovrsnosti njezinih sadržaja i uvjet njezina održivog razvoja te se potiče i podržava brojnim nacionalnim i nadnacionalnim dokumentima među kojima su Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2012. do 2016. godine¹; Strateški plan Ministarstva kulture 2019.–2021.²; Zaključci Vijeća³ i predstavnika vlada država članica o planu rada za kulturu 2015.–2018.⁴; Zaključci Vijeća od 26. studenoga 2012. o upravljanju u kulturi (2012/C 393/03)⁵; Zaključci Vijeća o participativnom upravljanju kulturnom baštinom.⁶

Osim što se u svjetske i europske procese dogovaranja o održivom razvoju uključila još 1972. godine, uoči održavanja 1. konferencije UN-a posvećene zaštiti okoliša, kada je donijela „Rezoluciju o zaštiti čovjekove sredine“⁷, Hrvatska je vrlo rano prepoznala da osim znanstvenika, stručnjaka, ekoloških aktivista i

¹ Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2012. do 2016. godine. [citirano: 2019-08-01]. Dostupno na: https://issuu.com/uzuvrh/docs/nacionalna_strategija_stvaranja_pot_6ef350813cfceb?e=32027115/56296543.

² Strateški plan Ministarstva kulture 2019. – 2021. [citirano: 2019-08-01]. Dostupno na: [https://www.min-kulture.hr/userdocsimages/2005/Strate%20c5%a1ki%20plan%20MK%202019.-2021.%20-%20Final%20\(004\).pdf](https://www.min-kulture.hr/userdocsimages/2005/Strate%20c5%a1ki%20plan%20MK%202019.-2021.%20-%20Final%20(004).pdf).

³ Odnosi se na Vijeće Europske unije.

⁴ Zaključci Vijeća i predstavnika vlada država članica, koji su se sastali unutar Vijeća, o planu rada za kulturu (2015.–2018.). [citirano: 2019-08-01]. Dostupno na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hr/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XG1223\(02\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hr/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XG1223(02)&from=EN).

⁵ Council conclusions of 26 November 2012 on Cultural Governance. [citirano: 2019-08-01]. Dostupno na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012XG1219\(03\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012XG1219(03)&from=EN).

⁶ Zaključci Vijeća o participativnom upravljanju kulturnom baštinom. [citirano: 2019-08-01]. Dostupno na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XG1223\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XG1223(01)&from=EN).

⁷ Rezolucija o zaštiti čovjekove sredine. // Narodne novine 27, 134(1972). Str. 303–304.

političara, na promjenu prehrambenih, energetske i financijskih sustava svojim načinom života može utjecati svaki pojedinac. U „Deklaraciji o zaštiti okoliša“, donesenoj 1992. godine, između ostalog navodi se da je „pravo pojedinca da zna i da ima pristup informacijama o stanju okoliša i prirodnih resursa, pravo da bude konzultiran i da sudjeluje u odlučivanju o aktivnostima koje će imati značajan utjecaj na okoliš, te pravo na zakonska sredstva i naknadu za one čije je zdravlje ili okoliš bio ili može biti ozbiljno ugrožen.“⁸

Zakonom o zaštiti okoliša iz 2007. određena je „Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske“⁹, u kojoj se također naglašava potreba intenzivnog i sustavnog informiranja javnosti u svrhu podizanja svijesti građana i poticanja na sudjelovanje.

IFLA, Međunarodni savez knjižničarskih društava i ustanova, 2013. godine u „Izjavi o knjižnicama i razvitku“¹⁰ naglasila je da knjižnice imaju prirodnu ulogu pružanja pristupa informacijskim sadržajima i uslugama koje podupiru održivi razvoj.

Na 80. generalnoj konferenciji i skupštini IFLA-e u Lyonu (2014.) donesena je Lyonska deklaracija o pristupu informacijama i razvoju¹¹, u kojoj su knjižnice, zajedno s drugim informacijskim posrednicima, istaknute kao mjesta koja imaju kapacitet i resurse da pružanjem informacija i povezivanjem zainteresiranih strana pomognu vladama, ustanovama i pojedincima pri upravljanju vlastitim razvojem.

Budno prateći aktualna društvena zbivanja i potrebe svojih korisnika, hrvatske knjižnice već desetljećima provode povremene programe i usluge iz spektra ekologije. No tijekom posljednjega desetljeća na nacionalnoj je razini pokrenut razvoj sustavnih knjižničnih zelenih programa i projekata u različitim vrstama knjižnica.¹²

2. Od sudjelovanja u kulturi do sudioničkog upravljanja

Pravo sudjelovanja u kulturnom životu zajednice jedno je od temeljnih ljudskih prava. Definirano je člankom 27. stavkom 1 u „Općoj deklaraciji o ljudskim pravima“ Ujedinjenih naroda iz 1948.¹³, čime se vlade obvezuju to pravo svima osigurati.

⁸ Deklaracija o zaštiti okoliša u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 34, 865(1992). [citirano: 2019-08-01]. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1992_06_34_865.html.

⁹ Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske. // Narodne novine 30, 658(2009). [citirano: 2019-08-01]. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_03_30_658.html.

¹⁰ IFLA. IFLA Statement on Libraries and Development (August 2013). [citirano: 2019-08-01]. Dostupno na: <https://www.ifla.org/publications/ifla-statement-on-libraries-and-development>.

¹¹ Usp. Lyonska deklaracija o pristupu informacijama i razvoju. [citirano: 2019-08-01]. Dostupno na: [https://www.hkdrustvo.hr/clanovi/alib/datoteke/20140911-IFLA%20Lyonska%20deklaracija-prijevod%20HKD\(1\).doc](https://www.hkdrustvo.hr/clanovi/alib/datoteke/20140911-IFLA%20Lyonska%20deklaracija-prijevod%20HKD(1).doc).

¹² Dragaš, B. Zelene knjižnice za zelenu pismenost: hrvatsko iskustvo. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 60, 4(2018), 221–241. Dostupno i na: <https://hrcak.srce.hr/file/288857> [citirano: 2019-08-01].

¹³ Opća deklaracija o ljudskim pravima. // Opća skupština Ujedinjenih naroda. Rezolucija 217 A (III). Ujedinjeni narodi, 1948. [citirano: 2019-08-04]. Dostupno na: <http://www.mvep.hr/custom->

Sudjelovanje nije nov koncept u kulturnoj politici. Kultura se od 1960-ih godina nastoji demokratizirati tako što se primjenom različitih mjera sve više olakšava distribucija umjetničkih radova, djela, projekata i proizvoda te pristup njima. Od 1970-ih godina promiče se kulturna raznolikost i uklanjaju se granice između visoke i popularne kulture, a s vremenom im se pridružuju i drugi koncepti poput dostupnosti kulture, lokalnoga kulturnog razvoja, razvoja publike i slično.¹⁴

Značenje samog pojma sudjelovanja u kulturi s vremenom se mijenjalo. Tradicionalno je shvaćanje pod sudjelovanjem podrazumijevalo prisutnost na kulturnim događanjima i konzumiranje kulturnih sadržaja, a temeljni je kriterij vrednovanja bilo mjerenje posjećenosti.¹⁵

S druge strane, razvoj informacijskih i komunikacijskih tehnologija omogućuje da pojedina osoba obuhvati sve aspekte i počne stvarati kulturu za sebe i za druge te promovirati proizvodnju izniklu na vlastitim resursima.

Za razliku od pasivnog sudjelovanja koje podrazumijeva uživanje kroz konzumiranje sadržaja, poput čitanja knjiga, gledanja filmova, posjećivanja muzeja i knjižnica, slušanja radija i slično, aktivno sudjelovanje može biti šire od stvaranja i produkcije jer može uključivati i različite oblike sudjelovanja u procesima odlučivanja, pri čemu se građani mogu uključiti pojedinačno ili udruženi u različite oblike civilnih asocijacija.

UNESCO je 1998. godine u Stockholmu organizirao Međuvladinu konferenciju o kulturnim politikama na kojoj je usvojen „Akcijski plan kulturnih politika za razvoj“.¹⁶ Plan je, među ostalim, naglasio važnost širenja sudjelovanja u kulturnom životu, prepoznao ulogu civilnog društva u demokratskom okviru kulturne politike te potvrdio da kulturna politika mora odgovarati na trajne probleme, ali i nove potrebe. U 2. točki 2. cilja Akcijskoga plana, koji je posvećen kreativnosti i sudjelovanju, istaknuto je da kulturne i urbane politike trebaju osigurati „razvoj lokalnoga, kreativnoga i participativnoga kulturnog života i pluralizam upravljanja raznolikošću“.

U Zaključcima Vijeća Europske unije iz 2012. godine o upravljanju u području kulture važan je naglasak stavljen na sudioničko upravljanje u kulturi.¹⁷ Ono podrazumijeva ugradnju sudioništva u koncepte javnog sustava upravljanja, a

pages/static/hrv/files/081210_deklaracija_ljudska_prava.pdf.

¹⁴ Usp. Uradimo zajedno: prakse i tendencije sudioničkoga upravljanja u kulturi u Republici Hrvatskoj / uredila Dea Vidović. Zagreb: Zaklada Kultura nova, 2018. Dostupno i na: https://kulturanova.hr/file/ckeDocument/files/Zbornik_Uradimo_zajedno_HR.pdf [citirano: 2019-08-04].

¹⁵ Bollo, A.; L. Dal Pozzolo; E. Di Federico; C. Gordon. Measuring cultural participation. Montreal: UNESCO Institute for Statistics, 2012. Dostupno i na: <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002192/219213e.pdf> [citirano: 2019-08-04].

¹⁶ Usp. Action plan on cultural policies for development. [citirano: 2019-08-04]. Dostupno na: http://www.lacult.unesco.org/docc/1998_Action_Plan_Cultural_Policies_for_Dev_UNESCO.pdf.

¹⁷ Usp. Council conclusions of 26 November 2012 on Cultural Governance. Nav. dj.

implicira da se pripadajuća ovlast mora dijeliti s građanima i zajednicom kojoj pripadaju javni resursi o kojima se odluke donose. Vijeće također poziva zemlje članice da promiču sudionički pristup razvoju kulturne politike kroz partnerstvo kulturnih ustanova i civilnog društva, te da potiču sudjelovanje civilnog društva kroz odgovarajući dijalog i savjetovanje.

U Zaključcima Vijeća Europske unije o sudioničkom upravljanju kulturnom baštinom iz 2014. godine pozivaju se države članice da promoviraju dugoročne politike koje će se temeljiti na podacima i uključivanju građana, ističu važnost uspostavljanja kulturnog upravljanja koje će biti „više otvoreno, sudioničko, učinkovito i koherentno“.¹⁸

Sudioničko upravljanje utječe na transparentnost procesa, osnažuje građane za donošenje odluka o javnim pitanjima te im omogućuje zbližavanje s načinima funkcioniranja javne sfere, podiže razumijevanje javnih vlasti o potrebama u lokalnoj zajednici i mijenja načine stvaranja javnih politika i donošenja odluka.¹⁹

Jedan od važnih primjera prepoznavanja sudioničkoga pristupa na globalnoj razini jest i nedavni naglasak Globalnih ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda (Agenda 2030) na učinkovitom upravljanju kao osnovi održivog i pravednog razvoja. Formuliran je u sklopu cilja 16.7. kojim se predviđa osigurati „djelotvorno, uključivo, participativno i reprezentativno odlučivanje na svim razinama“.²⁰ U ostvarenju navedenoga cilja prepoznata je važnost zajedničkih akcija vlada, civilnog društva i lokalne zajednice, odnosno uključivanje i angažman građana.

Kad je riječ o Hrvatskoj, sudioničko upravljanje u kulturi može se pratiti kao razvoj pokušaja za sistemsko nadilaženje nedovoljne uključenosti civilnog društva i građana u procese donošenja odluka.²¹

Također, u kontekstu hrvatske kulturne politike, promjene u smjeru sudioničkoga upravljanja u kulturi mogu pridonijeti razvoju općih ciljeva hrvatske kulturne politike koji su navedeni u „Kompendiju kulturnih politika i trendova u Europi“²²: kulturnog pluralizma (estetskog i etničkog), kreativne autonomije,

¹⁸ Zaključci Vijeća o participativnom upravljanju kulturnom baštinom. Nav. dj.

¹⁹ Usp. Uradimo zajedno: prakse i tendencije sudioničkoga upravljanja u kulturi u Republici Hrvatskoj. Nav. dj., str. 23.

²⁰ A/RES/70/1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. [citirano: 2019-08-04]. Dostupno na: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_70_1_E.pdf.

²¹ Usp. Uradimo zajedno: prakse i tendencije sudioničkoga upravljanja u kulturi u Republici Hrvatskoj. Nav. dj., str. 48.

²² Primorac, J.; N. Obuljen Koržinek. Compendium of cultural policies and trends in Europe. Country profile: Croatia. Last profile update: July 2016. [citirano: 2019-08-04]. Dostupno na: https://www.culturalpolicies.net/down/croatia_072016.pdf.

povećanju i diversifikaciji izvora za financiranje kulture, policentričnog kulturnog razvoja, poticanju sudjelovanja u kulturi i suradnje u kulturi.²³

U Strateškom planu Ministarstva kulture 2019.–2021. ističe se da su jačanje kulturne participacije i afirmiranje sudjelovanja u kulturi kao kvalitete života stanovništva bitni „za održavanje kulture kao sektora koji stvara i proizvodi dobra i vrijednosti te za razvoj socijalno kohezivnih učinaka kulture i kulturnog djelovanja.“²⁴

Ujedno, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske Posredničko je tijelo razine 1 za Operativni program „Učinkoviti ljudski potencijali 2014.–2020.“ (OP ULJ-P)²⁵ koji je usmjeren na razvoj dobrog upravljanja u kulturi jačanjem suradnje organizacija civilnog društva i javnog sektora. Ministarstvo je, među ostalim, nadležno za specifični cilj 11.ii.1. „Razvoj kapaciteta organizacija civilnog društva, osobito udruga i socijalnih partnera, te jačanje civilnog i socijalnog dijaloga radi boljeg upravljanja“ prioritetne osi Dobro upravljanje.

U sklopu Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali 2014.–2020.“, a na prijedlog Zaklade „Kultura nova“²⁶, Ministarstvo je krajem 2017. godine otvorilo Poziv na dostavu projektnih prijedloga „Kultura u centru – potpora razvoju javno-civilnog partnerstva u kulturi“ za financiranje kroz Europski socijalni fond.

Premda je u Pozivu navedeno da se u hrvatskom kontekstu „novi modeli sudioničkog upravljanja temeljeni na civilno-javnom partnerstvu vezuju uz društveno-kulturne centre“, u tridesetak dodijeljenih ugovora na temelju ovog Poziva, partneri su u projektima i četiri narodne knjižnice, među kojima su i Knjižnice grada Zagreba.²⁷

3. Suradnja knjižnica i organizacija civilnog društva

Civilno društvo podrazumijeva prostor samoorganizacije kojim se izražava pluralizam u društvu i ono je, uz javni i privatni sektor, treća sastavnica demokratskog društva. Definira se kao „prostor izvan obitelji, države i tržišta, koji tvore

²³ Usp. Uradimo zajedno: prakse i tendencije sudioničkoga upravljanja u kulturi u Republici Hrvatskoj. Nav. dj., str. 39.

²⁴ Strateški plan Ministarstva kulture 2019. – 2021., Nav. dj., str. 11.

²⁵ Europski strukturni i investicijski fondovi. [citirano: 2019-08-04]. Dostupno na: <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/op-ucinkoviti-ljudski-potencijali-2014-2020/>.

²⁶ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar zaklada. Zaklada Kultura nova. [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!zaklada-detalji/zAUBAQAAAWt1bHR-1cmEgBm924QAAAAAAAAAAAAA1B2NEk>.

²⁷ Prilog 03 - Popis ugovora_Kultura_u_centru_14112018. [citirano: 2019-08-04]. Dostupno na: <http://www.esf.hr/natjecaji/dobro-upravljanje/kultura-u-centru-potpora-razvoju-javno-civilnog-partnerstva-u-kulturi/>.

individualne i kolektivne akcije, organizacije i institucije radi unapređivanja zajedničkih interesa“.²⁸

U suvremenoj političkoj teoriji civilno društvo definira se kao društveni prostor koji uključuje institucije i autonomnu interakciju u području kulture, znanosti, obrazovanja, gospodarstva i građanskih inicijativa, izvan dosega države. U toj se definiciji ističe teza da je upravo civilno društvo, za razliku od države, područje u kojem se javljaju nove ideje, interesi, institucije i poticaji za ukupni razvoj i napredak društva.²⁹

Brojna istraživanja civilnog sektora pokazuju da organizacije civilnog društva imaju potencijal u velikoj mjeri pridonijeti stvaranju pravednijih i učinkovitijih društvenih odnosa jer su se pokazale kao fleksibilne, tehnički osposobljene, sa značajnom osjetljivošću za solidarnost u akcijama, promociji i njegovanju novih vrijednosti te brзом razumijevanju nove realnosti i spremnosti za učenje i aktivno suočavanje s problemima.³⁰

Među organizacijama civilnog društva najbrojnije su udruge.³¹ U skladu s hrvatskim zakonskim propisima udruga je „svaki oblik slobodnog i dobrovoljnog udruživanja više fizičkih, odnosno pravnih osoba koje se, radi zaštite njihovih probitaka ili zauzimanja za zaštitu ljudskih prava i sloboda, zaštitu okoliša i prirode i održivi razvoj, te za humanitarna, socijalna, kulturna, odgojno-obrazovna, znanstvena, sportska, zdravstvena, tehnička, informacijska, strukovna ili druga uvjerenja i ciljeve koji nisu u suprotnosti s Ustavom i zakonom, a bez namjere stjecanja dobiti ili drugih gospodarski procjenjivih koristi, podvrgavaju pravilima koja uređuju ustroj i djelovanje toga oblika udruživanja.“³²

Udruge imaju višestruku ulogu u svakom društvu. Ravnopravno sudjeluju u izgradnji demokratskog, otvorenog, uključivog, bogatog i socijalno pravednog, održivog te ekološki osviještenog društva, korektiv su vlasti, kao i poveznica između građana i javnog sektora. Objedinjujući načela neprofitnosti, samoorganiziranosti i transparentnosti, te priznajući volonterski rad i poduzetništvo, one potiču građane, privatni i javni sektor (ponajprije državu) na suradnju u provedbi inicijativa od interesa za opće dobro. Udruge pridonose učinkovitijoj provedbi Vladinih strategija u područjima kao što su zaštita ljudskih prava i prava nacionalnih manjina,

²⁸ Bežovan, G.; J. Matančević. Civilno društvo i pozitivne promjene. Zagreb: Školska knjiga, 2017. Str. 68.

²⁹ Civilno društvo. // Hrvatska enciklopedija. [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=12023>.

³⁰ Usp. Volonterski centar. Civilno društvo i demokracija. [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: <http://vcos.hr/programi/civilno-drustvo-i-demokracija>.

³¹ Ured za udruge. Udruge u Republici Hrvatskoj. [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: https://udruge.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/letak_udruge_u_RH_2016_hr_web.pdf.

³² Zakon o udrugama. // Narodne novine 74, 1390(2014). [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_06_74_1390.html.

zaštita okoliša i prirode, djelovanje mladih i za mlade, zdravstvena politika, rad s djecom i slično.³³

Važnost suradnje knjižnica i udruga prepoznata je u zaključcima 9. savjetovanja za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj – *Narodne knjižnice kao treći prostor*; u kojima se navodi da koncept knjižnice kao trećeg prostora knjižnicu označuje kao promicatelja demokracije i društvene kohezije, oazu i arenu okupljanja građana i promicatelja razvoja društva. Taj koncept omogućava uključivanje korisničke zajednice u stvaranje usluga i programa radi zajedničkoga doprinosa kvaliteti života u zajednici. U zaključcima se ističe: „Budućnost knjižnica ovisi o njihovom povoljnom utjecaju na razvoj društvenoga, kulturnoga i gospodarskoga kapitala, odnosno o mjeri u kojoj će knjižnice pridonositi široj društvenoj zajednici donošenjem dodane vrijednosti. (...) Narodne knjižnice međusobnom razmjenom iskustava i izgradnjom snažnog suradništva s različitim ustanovama i udrugama postaju nositelji civilnog partnerstva.“³⁴

I Knjižnice grada Zagreba svoju djelatnost temelje na vrijednostima koje donosi njegovanje otvorenosti i odgovornosti prema svim skupinama korisnika i zajednici te partnerstvo s brojnim ustanovama, udrugama, institucijama u Zagrebu, Hrvatskoj i svijetu.³⁵

Grad Zagreb, osnivač Knjižnica grada Zagreba, prepoznaje važnost civilnog društva i njegova utjecaja na javne politike kao okvir za demokratizaciju društva. Na službenim stranicama Grada ističe se važnost organizacija civilnog društva, ponajviše udruga, kao značajnih aktera u razvoju gradskih politika, koje svojim djelovanjem najjasnije mogu izraziti potrebe, zahtjeve i očekivanja društvenih grupa čije interese zastupaju.³⁶

Jedan od načina za stvaranje uvjeta za razvoj zajednice u kojoj građani i organizacije civilnoga društva u sinergiji s drugim sektorima, aktivno, ravnopravno i odgovorno, u skladu s načelima održivog razvoja i djelovanja za opće dobro, sudjeluju u ostvarivanju društva blagostanja i jednakih mogućnosti za sve bilo je osmišljavanje „Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2012. do 2016. godine“.³⁷ U njoj se, kao i u „Nacrtu nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2017. do

³³ Usp. Ured za udruge. Udruge u Republici Hrvatskoj. Nav. dj., str. 3.

³⁴ Usp. Gabriel, D. M. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj – Narodne knjižnice kao treći prostor. // HKD Novosti 61 (2013). [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: <https://www.hkdruštvo.hr/hkdnovosti/clanak/825>.

³⁵ Knjižnice grada Zagreba. Strateški plan 2014. – 2020. [citirano: 2019-10-08]. Dostupno na: <http://www.kgz.hr/hr/o-nama/misija-vizija-i-strategija/222>.

³⁶ Usp. Grad Zagreb službene stranice. Civilno društvo. [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: <https://www.zagreb.hr/civilno-drustvo/73146>.

³⁷ Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2012. do 2016. godine. Nav. dj., str. 5.

2021. godine³⁸, navodi da su, među „sadržajnim vrijednostima“ civilnog društva najvažnije one aktivnosti koje pridonose oživotvorenju najviših vrijednosti ustavnog poretka u Republici Hrvatskoj, između ostaloga i očuvanju prirode i okoliša.

4. Temelji projekta *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb* u Knjižnicama grada Zagreba

Knjižnice grada Zagreba mreža su narodnih knjižnica čiju jezgru čine Gradska knjižnica i Knjižnica Božidara Adžije, a uz njih obuhvaća i dvanaest područnih knjižnica s mrežom od dvadeset sedam ogranaka na ukupno četrdeset i dvije lokacije, bibliobusnu službu s dva bibliobusa i 78 bibliobusnih stajališta u Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji.³⁹

U svojoj misiji Knjižnice grada Zagreba ističu osiguravanje kvalitetnih usluga koje podržavaju zajednicu i poboljšavaju kvalitetu života u njoj te obogaćuju građane zadovoljavajući njihove raznolike kulturne, informacijske i komunikacijske potrebe.⁴⁰ Namjera je Knjižnice informirati, educirati, poticati i povezivati: podržavati kulturni, društveni i ekonomski razvoj zajednice.

U Strateškom planu za razdoblje od 2014. do 2020. godine, dokumentu u koje-mu se strateškim planiranjem osigurava da Knjižnice grada Zagreba uspješno odgovore na potrebe i očekivanja zajednice, među temeljnim se zadaćama Knjižnice navodi razvoj osjetljivosti za ekologiju kod djece i odraslih, okupljanje znanja i informacija o održivom razvoju, na različitim medijima i u različitim izvorima, odgoj za pozitivan odnos prema okolišu te posredovanje u poučavanju o održivom razvoju.⁴¹ Tim se programima Knjižnica aktivno uključuje u provedbu UN-ove Agende za održivi razvoj 2030,⁴² u skladu sa smjernicama IFLA-e.⁴³

Ujedno, njima Knjižnice grada Zagreba nastoje pridonijeti dostizanju strateškog cilja razvoja „Zaštita okoliša i održivo gospodarenje prirodnim resursima i energijom“, navedenog u „Razvojnoj strategiji grada Zagreba do 2020.“⁴⁴

³⁸ Savjetovanje o nacrtu nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2017. do 2021. godine. [citirano: 2019-08-17]. Dostupno na: <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=5697>.

³⁹ Knjižnice grada Zagreba. Misija, vizija i strategija. [citirano: 2019-10-08]. Dostupno na: <http://www.kgz.hr/hr/o-nama/misija-vizija-i-strategija/222>.

⁴⁰ Isto.

⁴¹ Usp. Knjižnice grada Zagreba. Strateški plan 2014. – 2020. Nav. dj., str. 11.

⁴² The sustainable development agenda. United Nations sustainable development. [citirano: 2019-08-01]. Dostupno na: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>.

⁴³ IFLA. Libraries, Development and the United Nations 2030 Agenda. [citirano: 2019-08-04]. Dostupno na: <https://www.ifla.org/libraries-development>.

⁴⁴ Razvojna strategija grada Zagreba. Ciljevi i prioriteti razvoja do 2020. [citirano: 2019-08-04]. Dostupno na: https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/arhiva/zagrebplan-ciljevi_i_prioriteti_razvoja_do_2020.pdf.

U Strateškom planu Knjižnica grada Zagreba za razdoblje 2014.–2020.⁴⁵ ističe se također da će se, kroz daljnji razvoj suradničkih odnosa s udrugama civilnog društva, provoditi postojeći i osmišljavati novi edukativni programi namijenjeni djeci, mladima i ostalim zainteresiranim građanima, kao i da će posebna pažnja biti posvećena poduci o zdravlju, toleranciji, ljudskim pravima, ekologiji i baštini. Naglašava se da takve suradnje povećavaju kvalitetu knjižnične djelatnosti te da se, zahvaljujući njima, razvijaju nove usluge i provode brojni programi namijenjeni svim stanovnicima Zagreba i šireg okruženja.

Projekt *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb* provodi se u dvadeset i jednoj knjižnici mreže Knjižnica grada Zagreba, a okosnica njegove provedbe od samih je početaka upravo suradnja s organizacijama civilnog društva, prije svega s udrugama. Usto što je jamstvo raznovrsnosti programskih sadržaja, ta je suradnja neodvojivo povezana sa svrhom projekta kojim se želi omogućiti bolja informiranost sugrađana o održivom razvoju i zaštiti okoliša, osigurati razvoj njihove sposobnosti kritičkoga mišljenja o ekološkim temama te stjecanje znanja i vještina potrebnih za poboljšanje kvalitete života.

5. Suradnja s udrugama kao okosnica pilot-projekta *Zelena knjižnica*

Projekt *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb* razvio se iz programa *Zelena knjižnica*, pilot-projekta koji se tijekom 2016. godine provodio u Knjižnici Savica, jednoj od knjižnica mreže, i bio posvećen podizanju kvalitete kulturnog, ekološkog i socijalnog života u naselju Savica, u kojemu je smještena knjižnica.⁴⁶ Bio je namijenjen svim dobnim skupinama korisnika, provodio se u prostoru knjižnice kao i na javnim površinama u naselju, a u njegovoj provedbi sudjelovali su brojni aktivisti, stanovnici naselja i drugi sugrađani, kao i članovi i volonteri brojnih udruga.

Ključni kodačić za njegovo pokretanje bilo je osnivanje Tranzicijske grupe Savica (TranS) krajem 2015. godine, kada je mala skupina stanovnika naselja prepoznala knjižnicu kao mjesto u lokalnoj zajednici gdje će se sastati i osmisliti aktivnosti kojima će poboljšati ekološku, socijalnu i kulturnu kvalitetu života u svojoj lokalnoj sredini. Takve tranzicijske grupe dio su svjetskoga pokreta čiji aktivisti volonteri žele senzibilizirati javnost za mogućnosti tranzicije iz neodrživoga u održivi razvoj života na lokalnoj razini te potaknuti sugrađane na aktivizam u zajednici. Knjižnica je njihov naum podržala osiguravanjem stalnog termina za susrete, kao i knjižničnim programima i aktivnostima.

⁴⁵ Usp. Knjižnice grada Zagreba. Strateški plan 2014. – 2020. Nav. dj., str. 15.

⁴⁶ Dragaš, B.; S. Ercegovic. Program Zelena knjižnica u Knjižnici Savica : ishodište istoimenoga projekta Knjižnica grada Zagreba. // HKD Novosti 73(2017). [citirano: 2019-08-17]. Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/1336>.

U suradnji s udrugom *Zelena mreža aktivističkih grupa* (ZMAG)⁴⁷ u knjižnici je održano šest predavanja/radionica. Tri su bile namijenjene djeci i mladima (*Radionica kompostiranja u stanu, Porijeklo naše hrane i radionica izrade zelenih sokova, Recikliranje najlonskih vrećica – izrada uporabnih predmeta*), a tri odraslim korisnicima (*Uvod u permakulturu – dizajniranje održive budućnosti, Urbana permakultura – jestivi gradovi, Radionica kućnog sjemenarstva*).

U suradnji s TranS-om u proljeće i jesen 2016. godine organizirana su dva cjelodnevna događanja na kvartovskim javnim površinama: *Bum tres TranS – Savica cvjeta* i *Bum tres TranS – Savica čita*.

Akcija *Bum tres TranS – Savica cvjeta* bila je posvećena podizanju kvalitete ekološkog i socijalnog života u naselju Savica, poticanju stanovnika naselja na volontiranje u zajednici te senzibiliziranju javnosti za mogućnosti tranzicije iz neodrživog u održivi način življenja na lokalnoj razini. Započela je u Knjižnici Savica predavanjem Cvijete Bišević iz *Zelene mreže aktivističkih grupa* pod nazivom *Urbana permakultura – jestivi gradovi*, nastavila se na javnim površinama u naselju sadnjom jestivog bilja i bojenjem žardinijera, u čemu su sudjelovali učenicima lokalne škole pod vodstvom studenata Akademije likovnih umjetnosti i likovnih umjetnika. Predstavljena je bila ekološki proizvedena hrana malih obiteljskih gospodarstava u organizaciji Udruge *Vestigium*⁴⁸, održana je radionica kuhanja Udruge za poticanje zdravog i kreativnog življenja *Zdravljak*⁴⁹ i radionica urbanog vrtlarenja udruge *Zeleni klik!*⁵⁰ Djelatnici *Centra za civilne inicijative*⁵¹ zainteresirane su građane informirali o radu udruga.

Akcijom *Bum tres TranS – Savica čita* u još užem smislu spojeni su knjižničarstvo i ekologija. Tom se akcijom željela naglasiti važnost čitanja tijekom čitava života, a dio programskih sadržaja održan je i u suradnji s udrugama koje se bave promicanjem knjiga i čitanja kao što su Centar za edukaciju vlasnika,

⁴⁷ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Zelena mreža aktivističkih grupa. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQGHwMVsZW5hIG1yZcW-YSBha3Rpdm1zdGnEjWtpaCBnncn-VwYQAAAAAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIBmOUD>.

⁴⁸ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga Vestigium. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQF2ZXN0aWdpde0AAAAAAAAAAAAAAAABAQFvaeICAfLSBg>.

⁴⁹ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga za poticanje zdravog i kreativnog življenja Zdravljak. [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQF6ZHJhdmxqYesAAAAAAAAAAAAAAAABAQFvaeICAe7VBw>.

⁵⁰ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga Zeleni klik! [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQF6ZWxlbmkga2xp6wAAAAAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIB6KYH>.

⁵¹ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Centar za civilne inicijative. [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQFj-ZW50YXlIgemEgY2l2aWxuZSBpbmljaWphdGl25QAAAAAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIB3vUB>.

ponašanje i trening pasa *Urban Pet*⁵² (program R.E.A.D.), Udruga za promicanje potreba djece, mladih i odraslih osoba s posebnim potrebama *Smiješak za sve*⁵³, *Hrvatsko čitateljsko društvo*⁵⁴, Centar za psihološku pomoć i razvoj *Pričaj mi*⁵⁵ te Društvo za znanstvenu fantastiku *SFera*.⁵⁶

U sklopu tog događaja održan je sajam rukotvorina kvartovskih kreativaca i udruge *OZANA*⁵⁷ i ekoplac Udruge *Vestigium*, na kojemu su svoje proizvode predstavila mala obiteljska gospodarstva.

Oba su događaja privukla veliku pozornost sugrađana i medija, čime je knjižnica doprla i do onih korisnika koji nisu njezini članovi, ojačala svoju ulogu u zajednici te povećala svoj ugled i vidljivost.

6. Suradnja knjižnica s udrugama u sklopu projekta *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb*⁵⁸

Projekt *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb* na razini mreže Knjižnica grada Zagreba provodi se od siječnja 2017. godine, kada je u njemu sudjelovalo četrnaest knjižnica. Tijekom sljedeće dvije godine pridružilo mu se još šest knjižnica pa se od 2019. godine projekt provodi u dvadeset i jednoj knjižnici mreže.⁵⁹ Namijenjen je svim dobnim skupinama korisnika, a ostvaruje se kroz sljedeće programe: predavanja i radionice, predstavljanje knjiga, projekcije dokumentarnih filmova, akci-

⁵² Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Centar za edukaciju vlasnika, ponašanje i trening pasa Urban Pet. [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQF1cmJhbiBwZfQAAAAAAAAAAAAAAAAABAQFvaeICAdT0Bg>.

⁵³ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga za promicanje potreba djece, mladih i odraslih osoba s posebnim potrebama Smiješak za sve. [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQGGc21pamXFoWFrIHphIHn2ZQAAAAAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIBjsQH>.

⁵⁴ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Hrvatsko čitateljsko društvo. [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQGDahJ2YXR-za28gxI1pdGF0ZWxqc2tvIGRydcWhdHZvAAAAAAAAAAAAAAAAQEbb2niAgGO6AE>.

⁵⁵ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Centar za psihološku pomoć i razvoj Pričaj mi. [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQGGKcHJpxI1haiBtaQAAAAAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIBIMMY>.

⁵⁶ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Društvo za znanstvenu fantastiku SFera. [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQFzZmVy4QAAAAAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIBIDw>.

⁵⁷ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga OZANA. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQFPWkFOWQAAAAAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIB-Cs>.

⁵⁸ Godišnji izvještaj projekta *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb* Knjižnica grada Zagreba za 2017. i 2018. godinu i polugodišnji izvještaj projekta *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb* Knjižnica grada Zagreba za 2019. godinu. [interni dokumenti]

⁵⁹ Projekt je sufinanciran sredstvima Grada Zagreba.

je na javnim površinama, uređenje knjižničnoga prostora i knjižničnoga okoliša te izložbe. Projektom se želi osigurati dostupnost informacija iz područja ekologije te pridonijeti razvoju zelene pismenosti, koja osim informiranosti o održivom razvoju društva i zaštiti okoliša obuhvaća i sposobnost kritičkoga mišljenja o ekološkim temama te stjecanje znanja i vještina potrebnih za poboljšanje kvalitete vlastitoga života i života čitave zajednice. Ujedno, projektom se želi korisnicima Gradskih vrtova Grada Zagreba omogućiti stjecanje praktičnih znanja i vještina iz vrtlarstva.

Tijekom dosadašnje provedbe *Zelene knjižnice za zeleni Zagreb*, od siječnja 2017. godine do lipnja 2019. godine, program je realiziran u suradnji s dvadeset i šest udruga (Prilog 1: *Popis udruga s kojima je ostvorena suradnja u sklopu projekta Zelena knjižnica za zeleni Zagreb, s informacijama o njihovom osnutku i ciljevima*).⁶⁰

Suradnju s udrugama u provedbi projekta ostvarilo je devetnaest knjižnica, odnosno više od 90 % (pri čemu treba imati na umu da se jedna od ukupno dvadeset i jedne knjižnice projektu pridružila tek tijekom 2019. godine): Dječja knjižnica M-2, Dječja knjižnica Marina Držića, Gradska knjižnica Ante Kovačića (Zaprešić), Knjižnica Augusta Cesarca – Radauševa, Knjižnica Augusta Cesarca – Šubićeva, Knjižnica Dubec, Knjižnica Dubrava, Knjižnica Jelkovec, Knjižnica Knežija, Knjižnica Marina Držića, Knjižnica Medveščak, Knjižnica Novi Zagreb, Knjižnica Prečko, Knjižnica Savica, Knjižnica Selčina, Knjižnica Sesvete, Knjižnica Tina Ujevića, Knjižnica Vladimira Nazora i Knjižnica Voltino.

Suradnja je ostvorena u provedbi više od osamdeset programskih sadržaja, pri čemu se najveći broj odnosi na suradnju u provedbi predavanja i radionica, kojih je održano četrdeset sedam (ne računajući ponavljanja istih predavanja i radionica organiziranih za druge skupine korisnika). Po broju ostvarenih suradnji s udrugama slijede izložbe (njih dvanaest), dok je u provedbi ostalih programskih sadržaja (predstavljanje knjiga, događanja na javnim površinama, uređenje knjižničnoga prostora i knjižničnoga okoliša) ostvoreno šest suradnji.

Što se tiče projekcija dokumentarnih filmova, one se održavaju u suradnji s drugom *Zelena akcija*⁶¹, koja traje od 2015. godine na nacionalnoj razini i zahvaljujući kojoj su svim zainteresiranim hrvatskim knjižnicama omogućene besplatne projekcije filmova s *E?! – Okolišnog filmskog festivala*⁶², s prijevodom na hrvatski jezik. U sklopu te suradnje, u knjižnicama uključenim u projekt *Zelena knjižnica*

⁶⁰ Puni nazivi udruga s kojima je ostvorena suradnja te podatci o njima (godina osnutka, ciljevi, djelatnost) izneseni su na osnovi informacija na stranicama Registra udruga Ministarstva uprave Republike Hrvatske.

⁶¹ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Zelena akcija. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detalji/twUBAAEAAQF6ZWxlbmEgYWtjaWrhAAAAAAAAAAAAAAAAQEBb2niAgG69gE>.

⁶² Okolišni filmski festival. Home. [citirano: 2019-08-17]. Dostupno na: <https://okolisnifestival.zelena-akcija.hr/>.

za zeleni Zagreb, u razdoblju od siječnja 2017. do lipnja 2019. godine, prikazano je šest filmova. Projekcije pojedinih filmova organizirane su više puta, za različite skupine korisnika. (Prilog 2: *Programski sadržaji ostvareni suradnjom knjižnica i udruga u sklopu projekta Zelena knjižnica za zeleni Zagreb*).⁶³

Pojedini su programski sadržaji realizirani na inicijativu udruga koje bi se knjižnicama javile s namjerom da svoj već pripremljeni sadržaj predstave ili provedu s određenom korisničkom skupinom (npr. *Kanu klub Končar*⁶⁴), no veći dio programskih sadržaja ostvaren je na inicijativu knjižnica koje bi se, prepoznajući potrebe svojih korisnika, obratile odgovarajućoj udruzi i s njom dogovorile vrijeme i način realizacije programa (npr. *Zelenoj mreži aktivističkih grupa*).⁶⁵

Dio aktivnosti ostvaren je kao jednokratna suradnja pojedine knjižnice s pojedinom udrugom (npr. s *Hrvatskom udrugom bolesnika oboljelih od melanoma*⁶⁶), dio je ostvaren kao višekratna suradnja, pri čemu bi pojedina udruga jedan ili više svojih sadržaja realizirala u više knjižnica (npr. *Suncokret-OLJIN* „odgoj za ljubav i nenasilje“⁶⁷) ili pak u istoj knjižnici s različitim skupinama korisnika (npr. Udruga studenata biologije *BIUS*⁶⁸).⁶⁹ S pojedinim udrugama provodila se cjelogodišnja suradnja koja se ostvarivala u više knjižnica mreže, na osnovi dogovora (npr. suradnja s Udrugom za prirodu, okoliš i održivi razvoj *Zelene stope*⁷⁰) ili na osnovi

⁶³ Godišnji izvještaj projekta *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb* Knjižnica grada Zagreba za 2017. i 2018. godinu i polugodišnji izvještaj projekta *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb* Knjižnica grada Zagreba za 2019. godinu. [interni dokumenti]

⁶⁴ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Kanu Klub Končar. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQABOTgyMDIzNDgwNLEAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIB-DQ>.

⁶⁵ Godišnji izvještaj projekta *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb* Knjižnica grada Zagreba za 2017. i 2018. godinu i polugodišnji izvještaj projekta *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb* Knjižnica grada Zagreba za 2019. godinu. [interni dokumenti]

⁶⁶ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Hrvatska udruga bolesnika oboljelih od melanoma. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQFIcnZhdHNrYSB1ZHZ1Z2EgYm9sZXNuaWthIG9ib2xqZWxpaCBvZCBtZWxhbm9t4QAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIBjIUZ>.

⁶⁷ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Suncokret-OLJIN „odgoj za ljubav i nenasilje“. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQFPTepJzgAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIBtp0E>.

⁶⁸ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga studenata biologije – BIUS. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQFCSVXTAAAAAAAAAAAAAQEBb2niAgHA7QE->.

⁶⁹ Godišnji izvještaj projekta *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb* Knjižnica grada Zagreba za 2017. i 2018. godinu i polugodišnji izvještaj projekta *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb* Knjižnica grada Zagreba za 2019. godinu. [interni dokumenti]

⁷⁰ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj „Zelene stope“. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQF6ZWxlbmUgc3RvcOUAAAAAAAAAAAAABAQFvaeICAY60Bg>.

dokumenta kojim je regulirano partnerstvo Knjižnica grada Zagreba i udruge u provedbi pojedinog programa (npr. *Zeleni klik!*).⁷¹

7. Suradnja knjižnica s udrugom *Zeleni klik!* kao primjer sudioničkog upravljanja

Knjižnice uključene u provedbu projekta *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb* velik broj programskih sadržaja realizirale su u suradnji s udrugom *Zeleni klik!* (Prilog 2: *Programski sadržaji ostvareni suradnjom knjižnica i udruga u sklopu projekta Zelena knjižnica za zeleni Zagreb*).

Jedna od tih suradnji razvijena je kao povezivanje projekta *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb* s projektom udruge *Zelena abeceda*, čiji su osnovni ciljevi bili sljedeći: putem edukacija i praktičnih radionica senzibilizirati djecu i mlade na razumijevanje i prihvaćanje različitosti među ljudima u svrhu smanjenja neprihvatljivih ponašanja; poticati odgovorno ponašanje djece i mladih prema okolišu i zajednici kroz upoznavanje funkcioniranja prirode i preslikavanje modela iz prirode u društvo; promicati knjižnice kao informacijske centre koji podupiru razvoj ekološke pismenosti tijekom cijelog života.

Udruga *Zeleni klik!*, s Knjižnicama grada Zagreba kao partnerskom ustanovom, sredstva za realizaciju programa dobila je temeljem Javnoga natječaja za financiranje programa i projekata udruga iz područja prevencije neprihvatljivog ponašanja djece i mladeži iz Proračuna Grada Zagreba.⁷²

Program se tijekom 2018. godine provodio na odjelima za djecu i mlade u devet knjižnica mreže Knjižnica grada Zagreba, na temelju dogovora knjižničara i članova udruge o načinu njegove realizacije, a ponajprije vezano uz stručne kompetencije jednih i drugih. Djelatnici knjižnice, u suradnji s lokalnim odgojno-obrazovnim ustanovama, organizirali su dolazak ciljanih skupina korisnika (djece najstarijeg predškolskog uzrasta ili učenika nižih razreda osnovne škole). Također, ovisno o dobnoj skupini i temi radionice, knjižničari su za svaku radionicu pripremili određeno djelo ekološke tematike (primjerice, „Nije smeće sve za vreće!“ ili „U tlu čistu imamo glistu“ autorice Marice Milčec; „Uzbuna u Bambusgaju!“ Gordane Lukačić; „Bajka o čistoj šumi“ Manuele Vladić; „Probuđena zvona“ Sonje Zubović, „Modra uvala“ Nevenke Videk) i na temelju interaktivnog

⁷¹ Godišnji izvještaj projekta *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb* Knjižnica grada Zagreba za 2017. i 2018. godinu i polugodišnji izvještaj projekta *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb* Knjižnica grada Zagreba za 2019. godinu. [interni dokumenti]

⁷² Grad Zagreb. Javni natječaj za financiranje programa i projekata udruga iz područja prevencije neprihvatljivog ponašanja djece i mladeži iz Proračuna Grada Zagreba za 2018. [citirano: 2019-08-17]. Dostupno na: <https://www.zagreb.hr/en/javni-natjecaj-za-financiranje-programa-i-projekt/124954>.

čitanja i interpretacije napravili uvod u praktični dio programa, koji su s djecom provodili članovi udruge.

Od više tema koje je udruga ponudila, svaka je knjižnica samostalno odabrala temu svoje radionice, a one su bile sljedeće: *Zeleni kutak za čitanje – kako biljke oplemenjuju prostor*; *Različitost je bogatstvo – polikulturene biljne zajednice*; *Svatko je od nas važan – mreža života*, *Igramo se prirode – zatvaramo krugove – kruženje tvari u prirodi*; *Preživjeti zimu u gradu – gradimo hotel za kukce*; *5R abeceda – recycle/reuse/refuse/repurpose/rethink – radimo torbu za kupnju od majice bez šivanja*; *Što je organska hrana? – kušamo/učimo o organskoj hrani*; *Svako sjeme priča priču – očuvanje starih sorti biljaka*; *Od bobice do bojice – slikamo prirodnim bojama*.

Od fotodokumentacije napravljene tijekom održavanja radionice kreirano je devet plakata koji su potom obišli knjižnice kao putujuća izložba.

Jedna od radionica, *Zeleni kutak za čitanje – kako biljke oplemenjuju prostor*, ujedno je bila nastavak već postojeće suradnje udruge *Zeleni klik!* i Knjižnice Voltino, usmjerene na uređenje prostora terase koju su djelatnici knjižnice s mnogim volonterima, umjetnicima, susjedima, uz podršku tvrtki iz lokalne sredine, od zapuštenog i derutnog prostora uspjeli pretvoriti u „zelenu oazu“ na kojoj je moguće čitati, igrati se i boraviti na svježem zraku, družiti se i uživati u zelenilu.

S obzirom na to da su programski sadržaji u okviru partnerstva udruge *Zeleni klik!* i Knjižnica grada Zagreba ostvareni na temelju obostranog iniciranja, zajedničkog planiranja, odlučivanja i provedbe, ta je suradnja primjer uspješnog sudioničkog upravljanja u kulturi.

8. Zaključak

U članku „Zelene knjižnice za zelenu pismenost: hrvatsko iskustvo“⁷³, u kojem se daje pregled hrvatskih praksi i iskustava u provedbi „zelenih“ programa, među rezultatima ističe se važnost ostvarenih suradnji knjižnica s različitim ustanovama, udrugama i pojedincima koji se bave održivim razvojem, zaštitom biljnoga i životinjskoga svijeta te očuvanjem okoliša. Mnogi su programi realizirani zahvaljujući neposrednoj suradnji knjižnica i organizacija civilnog društva iz lokalne zajednice, potvrđujući zainteresiranost knjižnica za potrebe svojih korisnika te spremnost na suradnički angažman usmjeren na poboljšanje kvalitete života u svojoj sredini.

Projekt *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb* upravo je iznikao na temeljima takve suradnje, o čemu svjedoče aktivnosti provedene u sklopu njegove prethodnice, pilot-projekta *Zelena knjižnica*.

Suradnja s brojnim udrugama koje se bave zaštitom okoliša i promicanje vrijednosti održivog razvoja društva osiguravaju postizanje svrhe projekta – da omo-

⁷³ Usp. Dragaš, B. Nav. dj., str. 221.

gući bolju informiranost knjižničnih korisnika o održivom razvoju i zaštiti okoliša, osigura razvoj njihove sposobnosti kritičkoga mišljenja o ekološkim temama, kao i stjecanje znanja i vještina potrebnih za poboljšanje kvalitete života.

Osim što je suradnja s organizacijama civilnog društva jamstvo sadržajne raznovrsnosti provedenih programa, ona omogućuje ostvarenje uloge knjižnice kao mjesta društvene kohezije, mjesta okupljanja građana i podrške razvoju demokratskog društva. Time knjižnice istodobno povećavaju svoju društvenu vidljivost, jačaju svoj ugled i pridobivaju nove korisnike.

Poticanjem i razvojem javno-civilnog partnerstva u smjeru sudioničkog upravljanja knjižnice daju snažan prilog provedbi aktualnih nacionalnih, europskih i globalnih kulturnih politika koje sudioničko upravljanje ističu kao temelj održivog razvoja u kulturi.

LITERATURA

- A/RES/70/1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. [citirano: 2019-08-04]. Dostupno na: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_70_1_E.pdf.
- Action plan on cultural policies for development. [citirano: 2019-08-04]. Dostupno na: http://www.lacult.unesco.org/docc/1998_Action_Plan_Cultural_Policies_for_Dev_UNESCO.pdf.
- Bežovan, G.; J. Matančević. Civilno društvo i pozitivne promjene. Zagreb: Školska knjiga, 2017.
- Bollo, A.; L. Dal Pozzolo; E. Di Federico; C. Gordon. Measuring cultural participation. Montreal: UNESCO Institute for Statistics, 2012. Dostupno i na: <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002192/219213e.pdf> [citirano: 2019-08-04].
- Civilno društvo. // Hrvatska enciklopedija. [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=12023>.
- Council conclusions of 26 November 2012 on Cultural Governance. [citirano: 2019-08-01]. Dostupno na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012XG1219\(03\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012XG1219(03)&from=EN).
- Deklaracija o zaštiti okoliša u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 34, 865(1992). [citirano: 2019-08-01]. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1992_06_34_865.html.
- Dragaš, B.; S. Ercegovac. Program Zelena knjižnica u Knjižnici Savica : ishodište istoimenoga projekta Knjižnica grada Zagreba. // HKD Novosti 73(2017). [citirano: 2019-08-17]. Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/1336>.

- Dragaš, B. Zelene knjižnice za zelenu pismenost: hrvatsko iskustvo. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 60, 4(2018), 221–241. Dostupno i na: <https://hrcak.srce.hr/file/288857> [citirano: 2019-08-01].
- Europski strukturni i investicijski fondovi. [citirano: 2019-08-04]. Dostupno na: <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/op-ucinkoviti-ljudski-potencijali-2014-2020/>.
- Gabriel, D. M. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj – Narodne knjižnice kao treći prostor. // HKD Novosti 61 (2013). [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/825>.
- Godišnji izvještaj projekta *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb* Knjižnica grada Zagreba za 2017. godinu. [interni dokumenti]
- Godišnji izvještaj projekta *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb* Knjižnica grada Zagreba za 2018. godinu. [interni dokumenti]
- Grad Zagreb službene stranice. Civilno društvo. [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: <https://www.zagreb.hr/civilno-drustvo/73146>.
- Grad Zagreb. Javni natječaj za financiranje programa i projekata udruga iz područja prevencije neprihvatljivog ponašanja djece i mladeži iz Proračuna Grada Zagreba za 2018. [citirano: 2019-08-17]. Dostupno na: <https://www.zagreb.hr/en/javni-natjecaj-za-financiranje-programa-i-projekat/124954>.
- IFLA. IFLA Statement on libraries and development (August 2013). [citirano: 2019-08-01]. Dostupno na: <https://www.ifla.org/publications/ifla-statement-on-libraries-and-development>.
- IFLA. Libraries, Development and the United Nations 2030 Agenda. [citirano: 2019-08-04]. Dostupno na: <https://www.ifla.org/libraries-development>.
- Knjižnice grada Zagreba. Misija, vizija i strategija. [citirano: 2019-10-08]. Dostupno na: <http://www.kgz.hr/hr/o-nama/misija-vizija-i-strategija/222>.
- Knjižnice grada Zagreba. Strateški plan 2014.–2020. [citirano: 2019-10-08]. Dostupno na: <http://www.kgz.hr/hr/o-nama/misija-vizija-i-strategija/222>.
- Lyonska deklaracija o pristupu informacijama i razvoju. [citirano: 2019-08-01]. Dostupno na: [https://www.hkdrustvo.hr/clanovi/alib/datoteke/20140911-IFLA%20Lyonska%20deklaracija-prijevod%20HKD\(1\).doc](https://www.hkdrustvo.hr/clanovi/alib/datoteke/20140911-IFLA%20Lyonska%20deklaracija-prijevod%20HKD(1).doc).
- Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Centar za civilne inicijative. [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQFjZW50YXIgemEgY212aWxuZSBpbmljaWphd-Gl25QAAAAAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIB3vUB>.
- Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Centar za edukaciju vlasnika, ponašanje i trening pasa Urban Pet. [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQF1cmJhbi-BwZfQAAAAAAAAAAAAAAAAABAQFvaeICAdT0Bg>.

- Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Centar za psihološku pomoć i razvoj Pričaj mi. [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQGKcHJpxI1haiBtaQAAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIBIMMY>.
- Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Društvo za znanstvenu fantastiku SFera. [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQFzZmVy4QAAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIBIDw>.
- Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Društvo za oblikovanje održivog razvoja. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQGYRHJ1xaF0dm8gemEgb2JsaWtvdmFuumUGAAAAAAAAAAAAAQEBb2niAgHu-wM>.
- Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Hrvatska udruga bolesnika oboljelih od melanoma. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQFIcnZhdHNrYSB1ZHJ1Z2EgYm9sZXNu-aWthIG9ib2xqZWxpaCBvZCBtZWxhbm9t4QAAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIBjIUZ>.
- Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Hrvatska permakultura. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQFocnZhdHNrYSBwZXJtYWt1bHR1cuEAAAAAAAAAAAAAABAQFvaeICAcj4AQ>.
- Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Hrvatsko čitateljsko društvo. [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQGdaHJ2YXRza28gxI1pdGF0ZWxqc2tvIGRydcWhdHZvAAAAAAAAAAAAAQEBb2niAgGO6AE>.
- Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Hrvatsko-norveško društvo. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQGaSHJ2YXRza28tbm9ydmXfoWtvIGRydcWhdHZvAAAAAAAAAAAAAQEBb2niAgGugAI>.
- Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Hrvatsko planinarsko društvo „Zaprešić“. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQAAAAAAAAAAAAAGPSFBEICJaYXByZcWhacSHI-gEBAW9p4gIB9MYE>.
- Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Institut za održivost, okoliš i promicanje prirodnih znanosti ViGea. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQFWaWd-14QAAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIBwuYE>.
- Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Kanu Klub Končar. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQABOTgyMDIzNDgwNLEAAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIB-DQ>.

- Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Planinska družina – udruga za očuvanje povijesno-kulturnih i prirodnih znamenitosti Prigorja. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQGS-cGxhbmluc2thlGRydcW-aW5hAAAAAAAAAAAAAAAAAQEBb2niAgHEyAY>.
- Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Suncokret-OLJIN „odgoj za ljubav i nenasilje“. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQFPTepJzgAAAAAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gI-Btp0E>.
- Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga 4 grada Dragodid. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQFkcmFn2Rp5AAAAAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIB0q8F>.
- Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga BIOM. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQFCSU_NAAAAAAAAAAAAAAAAAQEBb2niAgGs7wQ.
- Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga Eko planet. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQFla28gcGxhbmX0AAAAAAAAAAAAAAAAAQEBb2niAgGWhQI>.
- Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga Hyla. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQFIeWzhAAAAAAAAAAAAAAAAAQEBb2niAgGq6AE>.
- Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga OZANA. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQFPWkFowQAAAAAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIB-Cs>.
- Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga Sindikat biciklista. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQFzaW5kaWthdCBiaWNpa2xpc3ThAAAAAAAAAAAAAAAAAQEBb-2niAgGK0wY>.
- Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga studenata biologije – BIUS. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQFCSVXTAAAAAAAAAAAAAAAAAQEBb2niAgHA7QE->.
- Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga studenata Prehrambeno-biotehnološkog fakulteta Probion. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQFQcm9iaW_uAAAAAAAAAAAAAAAAAQEBb2niAgH27wQ.
- Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga Vestigium. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQF2ZXN0aWdpde0AAAAAAAAAAAAAAAABAQFvaeICafLSBg>.
- Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga za poticanje zdravog i kreativnog življenja Zdravljak. [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQFzaW5kaWthdCBiaWNpa2xpc3ThAAAAAAAAAAAAAAAAAQEBb-2niAgGK0wY>.

uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQF6ZHJhdmxqYesAAAAAAAAAAAAA-BAQFvaeICAe7VBw.

Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga za promicanje potreba djece, mladih i odraslih osoba s posebnim potrebama Smiješak za sve. [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQGC21pamXFoWFrIHphIHN2ZQAAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIBjsQH>.

Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj „Zelene stope“. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQF6ZWxlbmUgc3RvcOUAAAAAAAAAAAAABAQFvaeICAY60Bg>.

Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga za promicanje kreativnosti Vilibald. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQF2aWxpYmFs5AAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIBwrcF>.

Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga Zelene i plave Sesvete. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQFaZWxlbmUgaSBwbGF2ZSBTZNXN2ZX-TIAAAAAAAAAAAAAAQEBb2niAgGamxk>.

Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga Zeleni klik! [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQF6ZWxlbmkg2xp6wAAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIB6KYH>.

Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Zagrebačko knjižničarsko društvo. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQGHemFncmViYcSNa28ga25qacW-bmEjWfyc2tvIGRydcWhdHZvAAAAAAAAAAAAAQEBb2niAgG0_wE.

Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Zavičajno ekološko društvo Zapešić. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQGTemF2acSNYWpubyBla29sb8W-ha28AAAAAAAAAAAAABAQFvaeICAZrBAg>.

Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Zelena akcija. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQF6ZWxlbmEgYWtjaWrhAAAAAAAAAAAAAQEBb2niAgG69gE>.

Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Zelena mreža aktivističkih grupa. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQGHwMVsZW5hIG1yZcW-YSBha3RpdmlzdGnEjWtpaCBn-cnVwYQAAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIBmOUD>.

Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar zaklada. Zaklada Kultura nova. [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/zaklada-detajli/zAUBAQAAWt1bHR1cmEgBm924QAAAAAAAAAAAAAIB2NEK>.

- Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2012. do 2016. godine. [citirano: 2019-08-01]. Dostupno na: https://issuu.com/uzuvrh/docs/nacionalna_strategija_stvaranja_pot_6ef350813cfceb?e=32027115/56296543.
- Okolišni filmski festival. Home. [citirano: 2019-08-17]. Dostupno na: <https://okolisni-festival.zelena-akcija.hr/>.
- Opća deklaracija o ljudskim pravima. // Opća skupština Ujedinjenih naroda. Rezolucija 217 A (III). Ujedinjeni narodi, 1948. [citirano: 2019-08-04]. Dostupno na: http://www.mvep.hr/custompages/static/hrv/files/081210_deklaracija_ljudska_prava.pdf.
- Polugodišnji izvještaj projekta *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb* Knjižnica grada Zagreba za 2019. godinu. [interni dokumenti]
- Prilog 03 - Popis ugovora *Kultura u centru* 14112018. [citirano: 2019-08-04]. Dostupno na: <http://www.esf.hr/natjecaji/dobro-upravljanje/kultura-u-centru-potpورا-razvoju-javno-civilnog-partnerstva-u-kulturi/>.
- Primorac, J.; N. Obuljen Koržinek. Compendium of cultural policies and trends in Europe. Country profile: Croatia. Last profile update: July 2016. [citirano: 2019-08-04]. Dostupno na: https://www.culturalpolicies.net/down/croatia_072016.pdf.
- Razvojna strategija grada Zagreba. Ciljevi i prioriteti razvoja do 2020. [citirano: 2019-08-04]. Dostupno na: https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/arhiva/zagrebplan-ciljevi_i_prioriteti_razvoja_do_2020.pdf.
- Rezolucija o zaštiti čovjekove sredine. // Narodne novine 27, 134(1972). Str. 303–304.
- Savjetovanje o nacrtu nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2017. do 2021. godine. [citirano: 2019-08-17]. Dostupno na: <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=5697>.
- Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske. // Narodne novine 30, 658(2009). [citirano: 2019-08-01]. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_03_30_658.html.
- Strateški plan Ministarstva kulture 2019.–2021. [citirano: 2019-08-01]. Dostupno na: [https://www.min-kulture.hr/userdocsimages/2005/Strate%c5%a1ki%20plan%20MK%202019.-2021.%20-%20Final%20\(004\).pdf](https://www.min-kulture.hr/userdocsimages/2005/Strate%c5%a1ki%20plan%20MK%202019.-2021.%20-%20Final%20(004).pdf).
- The Sustainable Development Agenda. United Nations Sustainable Development. [citirano: 2019-08-01]. Dostupno na: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>.
- Uradimo zajedno: prakse i tendencije sudioničkoga upravljanja u kulturi u Republici Hrvatskoj / uredila Dea Vidović. Zagreb: Zaklada Kultura nova, 2018. Dostupno i na: https://kulturanova.hr/file/ckeDocument/files/Zbornik_Uradimo_zajedno_HR.pdf [citirano: 2019-08-04].
- Ured za udruge. Udruge u Republici Hrvatskoj. [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: https://udruge.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/letak_udruge_u_RH_2016_hr_web.pdf.

Volonterski centar. Civilno društvo i demokracija. [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: <http://vcos.hr/programi/civilno-drustvo-i-demokracija>.

Zaključci Vijeća i predstavnika vlada država članica, koji su se sastali unutar Vijeća, o planu rada za kulturu (2015.–2018.). [citirano: 2019-08-01]. Dostupno na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hr/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XG1223\(02\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hr/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XG1223(02)&from=EN).

Zaključci Vijeća o participativnom upravljanju kulturnom baštinom. [citirano: 2019-08-01]. Dostupno na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XG1223\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XG1223(01)&from=EN).

Zakon o udrugama. // Narodne novine 74, 1390(2014). [citirano: 2019-08-08]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_06_74_1390.html.

Prilog 1: Popis udruga s kojima je ostvarena suradnja u sklopu projekta Zelena knjižnica za zeleni Zagreb, s informacijama o osnutku i ciljevima

- Društvo za oblikovanje održivog razvoja

Udruga je osnovana 2003. godine, a cilj joj je promicanje principa održivog razvoja, ponajprije na području energetike, na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini. Udruga ističe dva svoja strateška područja: ublažavanje klimatskih promjena i suzbijanje energetske siromaštva.⁷⁴

- Hrvatska udruga bolesnika oboljelih od melanoma

Udruga melanom osnovana je 2016. godine. UM promiče prava i potrebe pacijenta, olakšava pristup valjanim i ispravnim informacijama i koristi se resursima za olakšavanje pristupa farmakološkim rješenjima za bolesnike s melanomom.⁷⁵

- Udruga Hyla

Hyla je osnovana 1997. godine pod nazivom „Društvo za zaštitu i proučavanje vodozemaca i gmazova Hrvatske – Hyla“, a u današnji je naziv preimenovana 2004. godine. Svojim djelovanjem teži ostvarivanju kvalitetnog istraživanja bioraznolikosti i georaznolikosti, s naglaskom na vodozemce i gmazove, kao i ostvarivanju učinkovite zaštite bioraznolikosti, georaznolikosti i staništa.⁷⁶

- Hrvatsko-norveško društvo

Društvo je osnovano u Zagrebu 1991. godine, a ponajviše je usmjereno na promidžbu Norveške, njezinih prirodnih ljepota putem multimedijalnih predavanja te njezine kulture.⁷⁷

⁷⁴ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Društvo za oblikovanje održivog razvoja. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQGYRHJ1xaF0dm8gemEgb2JsaWtvdmFuamUgAAAAAAAAAAAAAAAAQEBb2niAgHu-wM>.

⁷⁵ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Hrvatska udruga bolesnika oboljelih od melanoma. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQFIcnZhdHNrYSB1ZHJ1Z2EgYm9sZXNuaWthIG9ib2xqZWxpaCBvZCBtZWxhbm9t4QAAAAAAAAAAAAAAAAEBAW9p4glBjIUZ>.

⁷⁶ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga Hyla. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQFIeWzhAAAAAAAAAAAAAAAAQEBb2niAgGq6AE>.

⁷⁷ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Hrvatsko-norveško društvo. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQ-GaSHJ2YXRza28tbn9ydmXFoWtvIGRydcWhdHZvAAAAAAAAAAAAAAAAQEBb2niAgGugAI>.

- Hrvatsko planinarsko društvo „Zaprešić“

HPD „Zaprešić“ osnovan je 2005. godine, a otad je organizirao brojne planinarske izlete u Hrvatskoj i u inozemstvu, kao i planinarske škole za djecu i odrasle. Svake godine održi desetke edukativnih predavanja i projekcija s atraktivnih izleta.⁷⁸

- Kanu klub Končar

Klub je osnovan 1951. godine u svrhu promicanja, razvitka i unapređenja kajakaškog i kanu sporta i tehničke kulture u Gradu Zagrebu. Osim poduke i treninga djece, mladih i odraslih u kanu-kajak sportu te pripreme sportaša, organiziranja, vođenja i sudjelovanja u sportskim natjecanjima, Klub je ekološki aktivan u očuvanju voda i zaštiti prirode.⁷⁹

- Planinska družina – udruga za očuvanje povijesno-kulturnih i prirodnih znamenitosti Prigorja

Udruga *Planinska družina* osnovana je 2011. godine, sa sjedištem u Planini Gornjoj, koja se nalazi u Parku prirode Medvednica. Udruga se bavi očuvanjem povijesno-kulturnih i prirodnih znamenitosti Prigorja. Kontinuirano je usredotočena na revitalizaciju potoka Vukov dol. Organizator je brojnih volonterskih aktivnosti, na kojima je sudjelovalo više stotina volontera različitih dobnih skupina iz lokalne i šire zajednice.⁸⁰

- Suncokret-OLJIN „odgoj za ljubav i nenasilje“

Ciljevi su Udruge organiziranje i provođenje psihosocijalnog, zdravstvenog, odgojnog i obrazovnog rada s pojedincima, obiteljima, skupinama i zajednicama na načelima osnaživanja, samopomoći, aktivnog uključivanja, podržavanja pozitivnih inicijativa, tolerancije i nenasilja, poticanja suradnje, međusobnog uvažavanja i poštivanja različitosti, poticanje društvene svijesti o potrebi društvene odgo-

⁷⁸ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Hrvatsko planinarsko društvo „Zaprešić“. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQAAAAAAAAAGPSFBEICJaYXByZcWhacSHIgeBAW9p4gIB9MYE>.

⁷⁹ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Kanu Klub Končar. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQABOTgyMDI-zNDgwNLEAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIB-DQ>.

⁸⁰ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Planinska družina – udruga za očuvanje povijesno-kulturnih i prirodnih znamenitosti Prigorja. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQGSgCgxbmluc2thIGRydcW-aW-5hAAAAAAAAAAAAAAAAQEBb2niAgHEyAY>.

vornosti, poticanje razvoja kulture i umjetnosti, ekološke održivosti i unapređenja kvalitete življenja provedbom akcija i projekata.⁸¹

- Udruga BIOM

BIOM je osnovan 2006. godine, a bavi se zaštitom prirode i okoliša, znanstvenim i stručnim istraživanjem flore, faune i staništa, kao i podizanjem svijesti javnosti o bioraznolikosti, ugroženosti vrsta i staništa te o održivom razvoju.⁸²

- Udruga 4 grada Dragodid

Udruga je osnovana 2007. godine, a glavne su joj aktivnosti organizacija i vođenje suhozidnih radionica te provođenje istraživanja suhozidne baštine u suradnji s lokalnim partnerima, izvornim nositeljima umijeća gradnje suhozida i poznavateljima lokalnih tradicija. Početci djelovanja Dragodida sežu još u 2002. godinu, kad je održana prva međunarodna suhozidna radionica u selu Dragodid kod Komize na Visu. Sjedište je Udruge u **Šapjanama** kod Rijeke, a glavna radionica održava se u selu Petrebišća na Učki.⁸³

- Udruga Eko planet

Eko planet osnovan je 2001. godine, na osnovi velikog entuzijazma i želje mladih ekologa da naprave promjenu u svom okruženju, pod motom „misli globalno, djeluj lokalno“. S ciljevima promidžbe ekološke svijesti, zaštite prava čovjeka, životinja i prirode, Udruga je organizirala brojne akcije čišćenja grada te edukacije sugrađana. Posljednjih je godina orijentirana na rad s najmlađima, za koje organizira besplatne kreativno-ekološke radionice.⁸⁴

⁸¹ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Suncokret-OLJIN „odgoj za ljubav i nenasilje“. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQFTEpJzgAAAAAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIBtp0E>.

⁸² Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga BIOM. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQFCSUNAAAAAAAAAAAAAAAAQEBb2niAgGs7wQ>.

⁸³ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga 4 grada Dragodid. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQFkcmFnb2Rp5AAAAAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIB0q8F>.

⁸⁴ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga Eko planet. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQFla28g-cGxhbmX0AAAAAAAAAAAAAAAAQEBb2niAgGWhQI>.

- Udruga Hrvatska permakultura

Udrugu su 1995. godine osnovali lokalni pioniri permakulture. Posvećena je podržavanju osobnog i profesionalnog razvoja praktičara permakulture te njihovu stručnom usavršavanju i umrežavanju u Hrvatskoj, Europskoj uniji i Jugoistočnoj Europi. Bavi se edukacijom o permakulturi, tradicionalnom poljodjelstvu i proizvodnji hrane, povezuje građane i druge udruge u svrhu razmjene i stjecanja novih iskustava vezanih uz permakulturu.⁸⁵

- Udruga OZANA

Udruga je osnovana 1991. godine u svrhu poboljšanja kvalitete života osoba s invaliditetom i njihovih obitelji. Godine 2002. Udruga je osnovala ustanovu OZANA – Dnevni centar za rehabilitaciju i radne aktivnosti. U sklopu Centra skrbi se o djeci predškolske dobi s teškoćama u razvoju te o mladim i odraslim osobama s invaliditetom, pri čemu se pedagoški rad u oba programa temelji na načelima waldorfske pedagogije.⁸⁶

- Udruga Sindikat biciklista

Sindikat biciklista osnovan je 2011. godine, a osnovni su ciljevi udruge: poboljšanje uvjeta za korištenje bicikla i povećanje broja biciklista u prometu; podizanje svijesti i opće prihvaćenosti ideja održive mobilnosti; razvoj kulture solidarnosti, nenasilja i odgovornog ponašanja u prometu; zaštita i promicanje zdravlja, aktivnog života, zdravih životnih i prehrambenih navika te prevencija i borba protiv različitih oblika ovisnosti.⁸⁷

- Udruga studenata biologije – BIUS

BIUS okuplja studente biologije koji stvaraju temelje za nastajanje budućih stručnjaka u svim disciplinama koje biologija obuhvaća. Udruga je osnovana 1999. godine, a okuplja ambiciozne i svestrane studente koji svojim radom žele unaprijediti znanstveno istraživačku djelatnost studenata. *BIUS* organizira studentske simpozije, izdaje studentski časopis „In vivo“ te sudjeluje na raznim po-

⁸⁵ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Hrvatska permakultura. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQFocn-ZhdHNrYSBwZXJtYWt1bHR1cuEAAAAAAAAAAAAAAAAABAQFvaeICAcj4AQ>.

⁸⁶ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga OZANA. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQFPWkFOWQAAAAAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIB-Cs>.

⁸⁷ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga Sindikat biciklista. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQFzaW5kaWthdCBiaWNpa2xpc3ThAAAAAAAAAAAAAAAAQEbb2niAgGK0wY>.

pularno-znanstvenim manifestacijama (Noć biologije, Znanstveni piknik, Smotra sveučilišta).⁸⁸

- Udruga studenata Prehrambeno-biotehnološkog fakulteta Probion

Udruga studenata *Probion* na Prehrambeno-biotehnološkom fakultetu djeluje od 2015. godine, a postojanje gradi na temeljima Udruge studenata biotehnologije „Helix“, osnovane još 2006. godine. Cilj joj je okupljanje studenata biotehnologije, prehrambene tehnologije, nutricionizma i srodnih znanosti radi ostvarivanja zajedničkih interesa i promicanja spomenutih grana znanosti te stvaranje kontakata između studenata i tvrtki koje se bave biotehnologijom, prehrambenom tehnologijom i nutricionizmom.⁸⁹

- Udruga Vestigium

Udruga je osnovana 2011. godine inicijativom skupine žena koje su u svojoj gradskoj četvrti prepoznale potrebu za uspostavljanjem multifunkcionalnog prostora u kojem bi se provodile raznovrsne inicijative građana za razvoj lokalne zajednice. Prepoznatljiva je po promociji ekološke poljoprivrede, organizaciji solidarne razmjene, promociji kulture čitanja pomoću besplatne razmjene knjiga i održavanja večeri poezije te pripovijedanja za najmlađe, organizaciji radionica kuhanja, šivanja, relaksacije, te edukativnih i eko-kreativnih sadržaja za najmlađe.⁹⁰

- Udruga za promicanje kreativnosti Vilibald

Udruga Vilibald osnovana je 2008. godine u svrhu promicanja kreativnosti, ponajprije kod djece i njihovih roditelja. Raznovrsne aktivnosti koje provodi usmjeravaju djecu prema korisnom provođenju slobodnog vremena, ljubavi prema prirodi, čuvanju zdravlja te kreativnom korištenju otpada, a roditelje upućuju na važnost zajedničkog druženja.⁹¹

⁸⁸ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga studenata biologije – BIUS. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQFCSVXTAAAAAQAEBb2niAgHA7QE->.

⁸⁹ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga studenata Prehrambeno-biotehnološkog fakulteta Probion. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQFQcm9iaW_uAAAAAQAEBb2niAgH27wQ.

⁹⁰ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga Vestigium. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQF2ZXN0aWdpde0AAAAAABAQFvaeICAflSBg>.

⁹¹ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga za promicanje kreativnosti Vilibald. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQF2aWxpYmFs5AAAAAQAEBAW9p4gIBwrcF>.

- Institut za održivost, okoliš i promicanje prirodnih znanosti ViGea

Udruga ViGea utemeljena je 2006. godine kao organizacija koja se zalaže za razvoj društva temeljen na načelima održivog razvoja. Osim osnaživanja pojedina i održivog razvoja, cilj joj je promovirati zaštitu okoliša i prirode.⁹²

- Udruga Zelene i plave Sesvete

Udruga je osnovana 2017. godine u svrhu promicanja i podizanja kvalitete života u Sesvetama i s idejom urbanizacije gradske četvrti Sesvete. Osnovni je cilj promicanje vrijednosti društva usmjerenih na održivi razvoj i unapređenje Sesveta, uz pronalazak novih strategija za rješavanje postojećih izazova. To podrazumijeva poticanje aktivnosti i obrazovanje društva, suradnju sa znanstvenicima i drugim stručnjacima, kao i organizacijama javnog i civilnog sektora te širom javnosti.⁹³

- Udruga Zeleni klik!

Zeleni klik osnovan je 2013. godine, a proizišao je iz građanske inicijative *EkoEkipa* Prečko, koju su pokrenuli građani naselja Prečko u Zagrebu kada su na zapuštenom gradskom zemljištu formirali zajednički društveni vrt. U vrtu je okupljeno 80-ak članova, upravljanje je horizontalno, a vrt je dizajniran po načelima permakulture i prakticira se organsko vrtlarenje, čuvanje sjemena i razmjena vještina i znanja. Udruga je osnovana u cilju unapređivanja, razvoja i podizanja kvalitete življenja, osobito u području održivog razvoja, ekologije i razvoja zajednica te s primjenom na svim društvenim skupinama.⁹⁴

- Zagrebačko knjižničarsko društvo (ZKD)

Društvo je osnovano 1975. godine kao regionalna strukovna udruga. ZKD okuplja knjižnične djelatnike na različitim aktivnostima povezanim s razvojem, promicanjem i zaštitom knjižničarske struke na području Grada Zagreba i Zagrebačke županije. Svrha, ciljevi i zadatci društva povezani su s poticanjem i širenjem zanimanja za knjigu, drugu knjižničnu građu i knjižnične službe i usluge, kao i s

⁹² Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Institut za održivost, okoliš i promicanje prirodnih znanosti ViGea. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQFWaWdl4QAAAAAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIBwuYE>.

⁹³ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga Zelene i plave Sesvete. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQFaZWxlbmUgaSBwbGF2ZSBTZXN2ZXTIAAAAAAAAAAAAAAAAAQEBb2niAgGamxk>.

⁹⁴ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga Zeleni klik! [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detajli/twUBAAEAAQF6ZWxlbmkgaxp6wAAAAAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIB6KYH>.

razvojem postojećih i osnivanjem novih knjižnica. Društvo pridonosi stručnom obrazovanju knjižničara, prati, proučava i obrađuje stručna pitanja i daje prijedloge za razvitak knjižnične djelatnosti; sudjeluje u kreiranju i provođenju politike na području knjižničarstva; zalaže se za odgovarajući društveni i ekonomski položaj knjižničnih djelatnika.⁹⁵

- Zavičajno ekološko društvo Zaprešić

Udruga je osnovana 1995. godine, a ciljevi su joj unapređenje kvalitete života, podizanje komunalne higijene, poticanje ekološke svijesti građana, očuvanje zdravog okoliša, biološka obrada tla, okupljanje mladih i svih ostalih ljudi koji će aktivno prenositi znanje i iskustva za očuvanje voda, očuvanje baštine vezane za rad na zemlji tijekom godine, stvaranje zdravih navika življenja kao i očuvanje domaće kajkavske riječi kao doprinos očuvanju kulture zavičaja.⁹⁶

- Zelena akcija

Udruga je osnovana 1990. godine u svrhu zaštite okoliša i prirode te poticanja razvoja prema niskougljičnom društvu, pri čemu se vodi principima društvene pravde i sistemske promjene. Najveću pozornost pridaje aktivnostima usmjerenima na poticanje sudjelovanja javnosti u donošenju odluka o okolišu te na poboljšanje kvalitete života u Hrvatskoj. Svojim radom želi pridonijeti unapređenju sustava zaštite okoliša na lokalnoj, nacionalnoj i globalnoj razini, tako da potiče promjene kroz kampanje, nenasilne direktne akcije, projekte, sudjelovanje javnosti u donošenju odluka i sl.⁹⁷

- Zelena mreža aktivističkih grupa – ZMAG

ZMAG je osnovan 2002. godine, a glavni mu je cilj razvoj i promocija permakulture, ekoloških znanja i vještina, primjenjivih modela i tehnologija, važnih za održivi razvoj te podizanje kvalitete života ljudi. Udruga okuplja organske vrtlare, praktičare primjenjivih tehnologija i ekološkog graditeljstva, dizajnere permakul-

⁹⁵ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Zagrebačko knjižničarsko društvo. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQGHemFncmViYcSNa28ga25qacW-bmnEjWFyc2tvIGRydcWhdHZvAAAAAAAAAAAAAAAAAQEBb2niAgG0_wE.

⁹⁶ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Zavičajno ekološko društvo Zaprešić. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQGTemF2acSNYWpubyBla29sb8Wha28AAAAAAAAAAAAAAAAABAQFvaeICAZrBAg>.

⁹⁷ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Zelena akcija. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQF6ZWXlbmEgYWtjaWrhAAAAAAAAAAAAAAAAAQEBb2niAgG69gE>.

ture, istraživače pravednih socijalnih modela organizacije i ravnopravnih međuljudskih odnosa te ekološke aktiviste.⁹⁸

- Zelene stope – udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj

Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj *Zelene stope* osnovana je 2010. godine, a cilj joj je očuvanje prirode i okoliša kao temeljnih vrijednosti života društva, te prihvatljivo gospodarenje prirodnim resursima primjenom odrednica održivog razvoja. Najvažnija je aktivnost udruge akcija „Očistimo Hrvatsku od olupina“, koju je 2004. godine započeo fotograf i osnivač Udruge Romeo Ibršević, u suradnji s Renaultom, časopisom „Auto blic“ i tvrtkom za recikliranje metalnog otpada C.I.O.S.⁹⁹

⁹⁸ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Zelena mreža aktivističkih grupa. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQGhWmVsZW5hIG1yZcW-YSBha3RpdmlzdGnEjWtpaCBncn-VwYQAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIBmOUD>.

⁹⁹ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Registar udruga. Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj „Zelene stope“. [citirano: 2019-08-22]. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!/udruga-detajli/twUBAAEAAQF6ZWxlbmUgc3RvcOUAAAAAAAAAAAAABAQFvaeICAY60Bg>.

Prilog 2: Programski sadržaji ostvareni suradnjom knjižnica i udruga u sklopu projekta *Zelena knjižnica za zeleni Zagreb*

Predavanja i radionice

	Naziv predavanja	Knjižnica	Korisnička skupina	Udruga
1.	Ambrozija: predavanje o tome kako prepoznati ambroziju i kako kontrolirati njezin rast	Gradska knjižnica Ante Kovačića, Zaprešić	odrasli	Zavičajno ekološko društvo Zaprešić
2.	Kako smo čistili Hrvatsku od olupina: predavanje o iskustvima čišćenja Hrvatske od olupina vozila, koje je osnivač udruge <i>Zelene stope</i> Romeo Ibrišević počeo provoditi 2004. godine	Knjižnica Medveščak; Knjižnica Savica	djeca i odrasli	Zelene stope
3.	Milo za drago – razmjena bez novca: predavanje o društvenoj mreži Simbi, specijaliziranoj za razmjenu bez novca, koja se vrši trampom ili uzajamnim kreditiranjem uz korištenje interne valute simbi	Knjižnica Augusta Cesarca – Šubićeva	odrasli	Hrvatska permakultura; Vestigium
4.	Očuvanje okoliša: predavanje o vrstama voda i zaštićenim životinjskim vrstama	Knjižnica Vladimira Nazora	djeca	Udruga za promicanje kreativnosti Vilibald
5.	Predstavljanje udruge Dragodid: predavanje o aktivnostima udruge i suhozidnoj baštini	Knjižnica Dubrava	odrasli	Dragodid
6.	Priča o starom sjemenu: predavanje o prikupljanju sjemena kroz povijest i radionica sadnje	Knjižnica Tina Ujevića	djeca	Zeleni klik!
7.	Prirodna baština Hrvatske: interaktivno predavanje o prirodnoj baštini	Dječja knjižnica M2	djeca	Udruga studenata biologije BIUS
8.	Ptice u mom susjedstvu? Da, molim!: predavanje o ekološkoj korisnosti ptica u prirodi	Knjižnica Knežija	odrasli	BIOM

	Naziv predavanja	Knjižnica	Korisnička skupina	Udruga
9.	Središnji park Novog Jelkovca: predavanje o mogućnostima uređenja šume u Novom Jelkovcu u svrhu stvaranja parka	Knjižnica Jelkovec	odrasli	Zelene i plave Sesvete
10.	Što sve znamo o staništima u Hrvatskoj: predavanje povodom Međunarodnog dana zaštite staništa	Knjižnica Augusta Cesarca – Ravnice	djeca	BIOM
11.	Tanjurić zdravlja: interaktivno predavanje o važnosti uravnotežene prehrane i zdravim navikama	Dječja knjižnica M2; Knjižnica Jelkovec	djeca	Udruga studenata PBF-a Probian
12.	Uvod u permakulturu: predavanje o multidisciplinarnoj metodi dizajniranja održivih sustava, od uzgoja hrane, kreiranja održivih građevina, upravljanja vodom i energijom, do oblikovanja održivih zajednica, kvalitetnijih međuljudskih odnosa i pravednijih ekonomskih modela	Dječja knjižnica Marina Držića	mladi	Zelena mreža aktivističkih grupa
13.	Voda – nužnost našeg opstanka: predavanje o kakvoći vode za piće	Gradska knjižnica Ante Kovačića, Zaprešić	odrasli	Zavičajno ekološko društvo Zatrešić
14.	Zelena knjižnica – interaktivno pričanje priča: predavanje za djecu o zaštiti okoliša	Knjižnica Dubec	djeca	Suncokret-OLJIN
15.	Zemlja čovjeka liječi: predavanje uz isječke iz dokumentarnog serijala „Antiputopis“	Dječja knjižnica Marina Držića	mladi	Zelene stope

	Naziv radionice	Knjižnica	Korisnička skupina	Udruga
1.	Božićni nakit od recikliranog materijala: kreativna likovna radionica	Knjižnica Medveščak	djeca	Društvo za oblikovanje održivog razvoja

	Naziv radionice	Knjižnica	Korisnička skupina	Udruga
2.	Čudesne zvijeri i gdje ih naći: radionica o gmazovima, vodozemcima i kucima Hrvatske	Dječja knjižnica M2	djeca	Hrvatsko herpetološko društvo – Hyla
3.	Eko-sovice: radionica izrade ukrasa od otpadnih papirnatih, kartonskih i drugih materijala	Knjižnica Augusta Cesarca – Šubićeva	djeca	Udruga za promicanje kreativnosti Vilibald
4.	Energija – što je to?: radionica posvećena istraživanju energije i njezinih različitih pojavnih oblika	Knjižnica Medveščak	djeca	Društvo za oblikovanje održivog razvoja
5.	Green flash: mobilna vrtna radionica u svrhu poticanja osnivanja organskih vrtova na balkonima, prozorskim klupicama ili ravnim krovovima zgrada	Knjižnica Augusta Cesarca – Šubićeva	djeca	Udruga za promicanje kreativnosti Vilibald
6.	Hotel za kukce: radionica izrade skloništa za korisne kukce	Knjižnica Prečko; Knjižnica Savica	djeca	Zeleni klik!
7.	Hranilice za ptice: predavanje o pticama u gradu i radionica izrade hranilica od recikliranih materijala	Dječja knjižnica M2	djeca	BIOM
8.	Hranilice za ptice: radionica izrade hranilica za ptice od kartonskih tuljaca toaletnog papira i papirnih ubrusa, koji se razgrađuju na tlu nakon zimske hranidbe, čime se promiče recikliranje i smanjivanje otpada, potiče kreativnost i pridonosi očuvanju bioraznolikosti	Knjižnica Prečko; Knjižnica Voltino	djeca i odrasli	Zeleni klik!
9.	Igramo se prirode – zatvaramo krugove: radionica za predškolce o recikliranju i kompostiranju kroz zabavne aktivnosti te izradu lumbrikarija, terarija za gliste	Dječja knjižnica Marina Držića	djeca	Zeleni klik!
10.	Izrada prirodnih mobila: radionica izrade mobila od prirodnih plodova	Knjižnica Prečko	djeca i odrasli	Zeleni klik!

	Naziv radionice	Knjižnica	Korisnička skupina	Udruga
11.	Klimatske promjene i globalno zagrijavanje... što je to?: radionica o posljedicama klimatskih promjena	Dječja knjižnica M2	djeca	Društvo za oblikovanje održivog razvoja
12.	Mreža života i muzika biljaka: radionica o biljkama i načinu njihove komunikacije	Knjižnica Tina Ujevića	djeca	Zeleni klik!
13.	Narančini ukrasi: radionica izrade božićnih ukrasa	Knjižnica Prečko	djeca i odrasli	Zeleni klik!
14.	Obnovljivi izvori energije: radionica o izvorima energije sačuvanim u prirodi, djelomično ili u cijelosti obnovljivima	Dječja knjižnica M2	djeca	Društvo za oblikovanje održivog razvoja
15.	Od bobice do bojice – slikamo prirodnim bojama: radionica slikanja upotrebom boja pripremljenih od raznovrsnih bobica i drugih dijelova biljaka	Knjižnica Savica	djeca	Zeleni klik!
16.	Od stare majice do nove torbe: radionica izrade torba od recikliranih materijala	Knjižnica Sečina	djeca	Zeleni klik!
17.	Planinska družina: praktično predstavljanje rada istoimene udruge na očuvanju povijesno-kulturnih i prirodnih znamenitosti Prigorja	Knjižnica Sešvete	djeca i odrasli	Planinska družina
18.	Povrće i začinsko bilje kao dekoracija terase: radionica sadnje i sisanja	Knjižnica Voltino	djeca	Zeleni klik!
19.	Preživjeti zimu u gradu – gradimo hotel za kukce: radionica izrade hotela za kukce	Knjižnica Vladimira Nazora	djeca	Zeleni klik!
20.	Ptice selice: radionica o pticama selicama i njihovim staništima, migracijskim rutama, njihovoj zaštiti i važnosti u ekološkom sustavu	Dječja knjižnica M2; Dječja knjižnica Marina Držića	djeca	BIOM

	Naziv radionice	Knjižnica	Korisnička skupina	Udruga
21.	Radionica sadnje u povodu Dana planeta Zemlje: radionica sadnje začinskoga bilja	Gradska knjižnica Ante Kovačića, Zaprešić	odrasli	Zavičajno ekološko društvo Zaprešić
22.	Razvrstaj i svrstaj – pokreni se: radionica o razvrstavanju otpada i reciklaži, popraćena izradom „sova knjižničarki“ od recikliranog materijala	Knjižnica Vladimira Nazora	djeca	Udruga za promicanje kreativnosti Vilibald
23.	Recikliranje – što je to?: radionica posvećena važnosti i mogućnostima recikliranja	Knjižnica Medveščak	djeca	Društvo za oblikovanje održivog razvoja
24.	Recikliranje plastičnih vrećica: radionica izrade ukrasnih i uporabnih predmeta od plastičnih vrećica	Knjižnica Novi Zagreb	djeca	Zelena mreža aktivističkih grupa
25.	Svatko je važan – mreža života: radionica o bioraznolikosti	Knjižnica Dubrava	djeca	Zeleni klik!
26.	Što je organska hrana?: radionica o važnosti uzgoja i konzumacije organske hrane	Knjižnica Jelkovec	djeca	Zeleni klik!
27.	Što jedemo?: radionica o utjecaju odabira stila prehrane i podrijetla hrane na čovjekovo zdravlje, okoliš i društvo, popraćeno izradom „supernapitaka“	Knjižnica Dubec	djeca	Zelena mreža aktivističkih grupa
28.	Tetrapak torbice: radionica izrade torbica i novčanika od tetrapaka	Knjižnica Prečko	djeca i odrasli	Zeleni klik!
29.	Vilinske kućice: radionica izrade „vilinskih kućica“ od recikliranog materijala	Knjižnica Vladimira Nazora	djeca i odrasli	Eko planet
30.	Vrtna radionica: radionica za predškolce koja uključuje ukrašavanje posude za sadnju te sijanje i sadnju povrća	Knjižnica Vladimira Nazora	djeca	Udruga za promicanje kreativnosti Vilibald

	Naziv radionice	Knjižnica	Korisnička skupina	Udruga
31.	Zelena patrola: radionica namijenjena razvoju odgovornog pristupa prema okolini, očuvanju okoliša i održivom razvoju te stvaranju „zelene patrola“ u lokalnoj zajednici	Knjižnica Jelkovec	djeca	Suncokret-OLJIN
32.	Zelena radionica: radionica izrade kućica za ptice od recikliranih materijala	Knjižnica Vladimira Nazora	djeca	Eko planet

Izložbe

	Naziv izložbe	Knjižnica	Korisnička skupina	Udruga
1.	Fotozaveslaji: izložba fotografija autorice Branke Dimić nastalih na brojnim veslačkim izletima Kanu kluba Končar, postavljena povodom Svjetskoga dana voda – 22. ožujka	Knjižnica Savica	odrasli	Kanu klub Končar
2.	Kako smo čistili Hrvatsku: izložba fotografija nastalih tijekom višegodišnje akcije čišćenja Hrvatske od olupina vozila, s trima tematskim cjelinama: fotografije koje prikazuju kojima se sve sredstvima služilo za izvlačenje olupina, fotografije koje prikazuju sudionike izvlačenja (primjerice, lokalne poštare, nastavnike, svećenike, članove Hrvatske gorske službe spašavanja, volontere) te fotografije koje prikazuju osobe iz javnog života koje su podržale akciju (sportaše, političare, umjetnike...)	Dječja knjižnica Marina Držića; Knjižnica Augusta Cesarca – Ravnice; Knjižnica Augusta Cesarca – Šubićeva; Knjižnica Dubec; Knjižnica Jelkovec; Knjižnica Marina Držića; Knjižnica Savica; Knjižnica Selčina; Knjižnica Sesvete; Knjižnica Vladimira Nazora;	djeca i odrasli	Zelene stope

	Naziv izložbe	Knjižnica	Korisnička skupina	Udruga
3.	Lijepa naša životinja: izložba posvećena hrvatskim izvornim pasminama životinja, od kojih je nekolicina na rubu izumiranja; popratne izložbene predmete od filcane vune i pečene gline izradili su korisnici Udruge OZANA	Knjižnica Medveščak	odrasli	OZANA
4.	Moja učinkovita škola: izložba likovnih uradaka osnovnoškolaraca nastalih na radionicama s temom obnovljivih izvora energije i recikliranja	Knjižnica Medveščak	djeca	Društvo za oblikovanje održivog razvoja
5.	Na putu k reciklažnom dvorištu: instalacija nastala od odbačenih predmeta pronađenih tijekom višegodišnje akcije čišćenja potoka Vukov dol	Knjižnica Sesvete	djeca i odrasli	Planinska družina
6.	Planine i vode: izložba fotografija s pohoda na hrvatske planine i osvajanja njihovih najviših vrhova, kao i s pohoda na brojna planinarska odredišta u inozemstvu	Knjižnica Augusta Cesarca – Ravnice	odrasli	Hrvatsko planinarsko društvo Zaprešić
7.	Suvišna roba: instalacija nastala od odbačenih predmeta pronađenih tijekom volonterskih akcija na očuvanju povijesno-kulturnih i prirodnih znamenitosti Sessvetskog Prigorja	Knjižnica Sesvete	djeca i odrasli	Planinska družina
8.	Sve nijanse Save: izložba fotografija rijeke Save autorice Branke Dimić postavljena povodom 1. lipnja – Dana rijeke Save	Knjižnica Savica	djeca	Kanu klub Končar
9.	Tko se nije skrio...: izložba fotografija biljnog i životinjskog svijeta nastalih prilikom terenskog rada za Istraživačko-edukacijski projekt Mura – Drava (2016.) te Insula Tilagus (Dugi Otok, 2017.)	Knjižnica Vladimira Nazora	odrasli	BIUS

	Naziv izložbe	Knjižnica	Korisnička skupina	Udruga
10.	Vidimo se na Ribnjaku!: izložba fotografija ptičjih vrsta parka Ribnjak nastala povodom Međunarodnog dana životinja suradnjom Udruge BIOM i Centra mladih Ribnjak	Dječja knjižnica Marina Držića; Knjižnica Vladimira Nazora; Knjižnica Voltino	djeca i odrasli	BIOM
11.	Zelena abeceda: izložba fotografija nastalih na radionicama Udruge Zeleni klik! provedenim u Knjižnicama grada Zagreba u sklopu projekta „Zelena abeceda“	Knjižnica Dubrava; Dječja knjižnica Marina Držića; Knjižnica Savica; Knjižnica Jelkovec; Knjižnica Tina Ujevića	djeca i odrasli	Zeleni klik!
12.	ZKD biciklisti: izložba fotografija s bibliocikliranja Radne grupe ZKD biciklisti	Knjižnica Medveščak; Knjižnica Marina Držića	odrasli	Zagrebačko knjižničarsko društvo

Predstavljanje knjiga

	Autor i naslov knjige	Knjižnica	Korisnička skupina	Udruga
1.	Ida Pavlič: Šuma pod povećalom: predstavljanje ekološke, interaktivne slikovnice koja ima „nedovršene“ ilustracije, temeljem čega su čitatelji zajedno mogli osmisлити svoju viziju šume	Knjižnica Augusta Cesarca – Šubićeva	djeca	Suncokret-OLJIN
2.	Maja Lunde: Povijest pčela: predstavljanje knjige suvremene norveške autorice, koja među ostalim govori o izumiranju pčela diljem planeta	Knjižnica Tina Ujevića	odrasli	Hrvatsko-norveško društvo
3.	Romana Kutlača: Lobi ide na ljetovanje: predstavljanje edukacijsko-interaktivne slikovnice o zaštiti od štetnog djelovanja sunčevih zraka	Knjižnica Voltino	djeca	Hrvatska udruga bolesnika oboljelih od melanoma

Projekcije dokumentarnih filmova

	Naziv filma	Knjižnica	Korisnička skupina	Udruga
1.	The story of stuff	Knjižnica Jelkovec	mladi	Zelena akcija
2.	There`s no tomorrow	Knjižnica Jelkovec	mladi	Zelena akcija
3.	Heading for higher ground	Knjižnica Jelkovec	mladi	Zelena akcija
4.	Hot tuna	Knjižnica Jelkovec	mladi	Zelena akcija
5.	Disruption	Knjižnica Medveščak	mladi	Zelena akcija
6.	Seeds of Permaculture	Knjižnica Medveščak	mladi	Zelena akcija

Događanja na javnim površinama

	Naziv događanja	Knjižnica	Korisnička skupina	Udruga
1.	Volim d(v)okolicu – mali biciklistički poligon: događanje na javnoj površini ispred knjižnice, u sklopu kojega je održano natjecateljsko svladavanje biciklističkog poligona, učenje pravila ponašanja u prometu te kako biciklizam pridonosi zdravom životu i čistom okolišu	Knjižnica Vladimira Nazora	djeca, mladi i odrasli	Sindikata biciklista
2.	Dan Mjesnog odbora Prečko – Dan susjeda 2019.: događanje na javnoj površini u blizini knjižnice kojim se potiče zajedničko druženje i dobrosusjedska atmosfera suživota, pomaganja, ekološke svijesti i razmjene	Knjižnica Prečko	djeca, mladi i odrasli	Zeleni klik!

Uređenje knjižničnog prostora i knjižničnog okoliša

	Naziv događanja	Knjižnica	Korisnička skupina	Udruga
1.	Zeleni kutak Knjižnice Voltino: programska aktivnost uređenja knjižničnoga prostora i knjižničnoga okoliša ostvarena je radionicom ozelenjivanja knjižnične terase, sadnjom cvijeća, izrađivanjem hotela za kukce i pripremom vertikalnog vrta	Knjižnica Voltino	djeca, mladi i odrasli	Zeleni klik!